

به نام خدا

با سلام خدمت همه کسانی که برای ایران عزیز قدمی مثبت برمی‌دارند

در ابتدا خدا را شکر می‌کنم که به من فرصت داد تا کتابی دیگر از سری کتاب‌های نسل جدید زیست‌شناسی نشر وزین الگو را تألیف کنم.

دوستان عزیز

جلد اول کتاب زیست‌شناسی دوازدهم شامل درس‌نامه‌های کامل، تست‌های مفهومی، ترکیبی و در قالبی شبیه به سؤالات کنکور سراسری است. همچنین در هر فصل آزمونک‌ها و آزمون‌هایی قرار داده‌ایم که شما می‌توانید علاوه بر آموزش برای سنجش مهارت خود از آن استفاده کنید.

کتاب زیست‌شناسی دوازدهم، مطالب متنوعی دارد که این مطالب در کتاب درسی، به صورت خلاصه بیان شده است. مثلاً در برخی فصل‌ها مانند فصل سوم که در مورد علم زیبای ژنتیک بحث کرده است، حتی از قوانین مندل که پدر علم ژنتیک است، سخنی به میان نیامده است. علاوه بر آن در بسیاری از فصل‌های دیگر، مؤلفان کتاب درسی، ما را از طرح سؤالات عددی ممنوع کرده‌اند و ما هم اطاعت کردیم تا وقت و ذهن شما دوستان عزیز را به سمتی ببریم که ان‌شاءالله سؤالات کنکور همانند سال‌های قبل در همان جهت باشند!

فصل اول کتاب در مورد نوکلئیک‌اسیدها و پروتئین‌ها است که بیشتر جنبه تاریخی‌ای و کمی هم آزمایشگاهی دارد و معمولاً دو سؤال کنکور دارد. فصل دوم در مورد جریان اطلاعات از ژن تا پروتئین‌سازی است. این فصل بسیار مفهومی است و حداقل دو سؤال کنکور دارد. در فصل سوم شما از انتقال اطلاعات وراثتی بین نسل‌ها یا همان ژنتیک در خانواده مطلع می‌شوید که حداقل سه یا چهار سؤال کنکور دارد. در فصل چهارم این کتاب، تغییرات ایجاد شده در ماده وراثتی را بررسی می‌کنیم که حداقل یک سؤال مستقیم در کنکور دارد. فصل پنجم و ششم کتاب بسیار مفهومی هستند و در مورد سیر انرژی در طبیعت می‌باشند. این دو فصل حداقل چهار سؤال کنکور به‌طور مستقیم، قابلیت ترکیب شدن با هر فصل یا گفتار از کتاب‌های زیست‌شناسی سایر پایه‌ها را دارند. دو فصل آخر این کتاب فصل‌هایی بر مبنای ژنتیک مولکولی (با حداقل یک سؤال) و رفتارشناسی با دو سؤال کنکور هستند.

عزیزان من این‌ها همه حدس و گمان است! دقت کنید که اغلب سؤالات کنکور در درس زیست‌شناسی ترکیبی است و اصلاً نمی‌توان سؤالات کنکور را بودجه‌بندی کرد (که هر فصل کلاً چند سؤال کنکور دارد)، پس همه فصل‌ها را باید با دقت مطالعه کنید. در این کتاب، با استفاده از کدهای هوشمند کل مطالب کتاب درسی زیست‌شناسی دوازدهم برای شما مثل یک کلاس خصوصی، تدریس می‌شود و همان‌طور که همیشه علاقه داشتیم، تلاش کردیم با استفاده از این کدهای هوشمند در جای‌جای کشور عزیزم، به نوعی عدالت آموزشی را برقرار کنیم.

دوستان عزیز درس‌نامه‌های این کتاب نیز کاملاً در چارچوب کتاب درسی و بدون هیچ‌گونه مطالب حاشیه‌ای است و مانند قبل ما برای شما کتابی تألیف کرده‌ایم که هزینه‌ای جز برای مطالب علمی مورد نیاز برای کنکور از جیب شما پرداخت نشود!! البته در این کتاب کل زیست‌شناسی دوازدهم در قالب QR code و به صورت رایگان تدریس شده است و شما با خرید این کتاب، کلاس نکته و تست و همایش را نیز در اختیار خود خواهید داشت.

همانند کتاب‌های زیست‌شناسی دهم و یازدهم از سری نسل جدید، در جلد دوم و در پاسخ‌های تشریحی، تست‌ها را از درجه آسان تا سخت از A تا B و C سطح‌بندی کرده‌ایم، ولی معتقدیم که دانش‌آموز قبل از اینکه تستی را بزند، نباید از درجه سختی آن یا مفهومی بودن و خط کتاب درسی بودن آن مطلع باشد، تا خود را بیشتر در فضای کنکور حس کند. (دقت کنید که نیازی نیست تست‌های آموزشی را در زمان مشخصی بزنید، چون جنبه آموزشی دارند ولی در آزمونک‌ها و آزمون‌ها، زمان را در نظر بگیرید.)

به عنوان یک دوست به شما یادآوری می‌کنم که حتماً همهٔ گزینه‌ها را به کمک پاسخنامهٔ تشریحی تحلیل کنید و نکات جدید آن‌ها را به درس‌نامه یا کتاب درسی یا جزوهٔ معلم گرامی خود اضافه نمایید (البته از درس‌نامهٔ درختی در کتاب موج آزمون غافل نشوید).

در راه تألیف این کتاب گروه بسیار بزرگی به نام «خانواده الگو» من را در مدت حدود شش ماه به صورت تمام‌وقت یاری دادند که اگر کمک آن‌ها نبود، در حال حاضر کتاب زیست دوازدهم نشر الگو هم نبود!!

همواره از خدا ممنونم که در حد خودم، فن بیان و فن نوشتن به من عطا نمود ولی لطف همکاران من در نشر الگو به ویژه خانم‌ها سکینه مختار، زهرا فتحی و مرضیه قاسمی به قدری بی‌نهایت می‌باشد که فن بیان و نوشتن من برای تشکر از آن‌ها بسیار درجهٔ پایینی دارد.

اما یک تشکر ویژه! یک روز در اوایل سال ۱۳۹۹ در کلاس نکته و تست مؤسسهٔ خودم (رایان کلاس www.rayanclass.com) دیدم یکی دست بلند کرد به نام احسان! میکروفونش رو باز کردم و گفتم بگو عزیزم سؤال چیه! دیدم با کمال ادب و با ترس و لرز گفت آقا به نظر من این تست شما مشکل داره ولی هرچی شما بگید! همون موقع دیدم داره راست می‌گه و کلی باهاش دعوا کردم که احسان جان تو داری درست می‌گی، چرا می‌گی هرچی شما می‌گید! آگه اشتباه کردی، بعد آگه لازم بود عذرخواهی کن! خلاصه احسان عزیزم رفت تو قلب من! تا اینکه هر هفته تو کلاس بود و من حواسم بهش بود! با کرونا و بالاخره کنکور ۹۹ آخر مرداد برگزار شد و من به بچه‌ها گفته بودم بعد کنکور می‌تونید تماس بگیرید و با من کار کنید. چون همواره معتقدم دانش‌آموزان کنکوری خیلی بهتر از ما به تست‌ها دقت می‌کنن! نمی‌دونم چطور شد که بعد از مدتی احسان در تلگرام به من پیغام داد که آقا من آمادهٔ همکاری هستم! (راستش زیاد دیگه تو خاطر من نبود!) وقتی یک گفتار از کتاب دوازدهم رو برای ویرایش بهش دادم، دیدم این پسر چقدر قشنگ داره همهٔ موارد رو بررسی می‌کنه! خلاصه سرتون رو درد نیارم، هرچند مثل همیشه می‌گم گل بی‌عیب خداست! اما اگر احسان نبود این کتاب اینقدر کم‌عیب نمی‌شد. احسان کلاته که واقعاً مثل آرتین خودم دوستش دارم (با اینکه هنوز ندیدمش!) این پسر خوب خراسانی که پزشکی مشهد هم قبول شد، باعث شد که این کتاب به دست شما برسه و خیلی در ویرایش به من کمک کرد. طوری که دیگه همکار من شد، در نوشتن کتاب‌های زیست نسل جدید الگو!

در انتها همانند سایر کتاب‌ها عنوان می‌کنم که «گل بی‌عیب خداست» و شما دوستان عزیزی که از این منبع استفاده می‌کنید لطفاً اشکالات و نظرات خود را با ما در میان بگذارید تا روزبه‌روز کتاب کامل‌تری را در اختیار دانش‌آموزان در سال‌های بعد قرار دهیم.

با تشکر و آرزوی سلامتی برای همهٔ ایرانیان عزیز

اشکان هاشمی

تلگرام و اینستاگرام زیست‌شناسی الگو

کانال تلگرام زیست‌شناسی نشر الگو کانالی است متمایز از سایر کانال‌های تلگرام شما!

در این کانال:

- مستقیماً با مؤلف کتاب در ارتباط هستید.
 - به همهٔ سؤالات و اشکالات درسی شما در درس زیست‌شناسی (چه در کتاب‌های زیست‌شناسی نشر الگو و چه در سایر موارد مرتبط با کنکور یا امتحان) توسط مؤلف پاسخ داده خواهد شد.
 - از آخرین اخبار و اطلاعات در حوزهٔ کتاب‌های زیست‌شناسی نشر الگو باخبر خواهید شد.
 - با سؤالات تکمیلی آشنا می‌شوید.
 - سؤالات آزمون‌های آزمایشی معتبر درس زیست‌شناسی در اختیار شما قرار می‌گیرد و توسط مؤلف کتاب تحلیل و بررسی می‌شود.
- برای ارتباط مستقیم با دکتر اشکان هاشمی، رفع اشکال مطالب کتاب و کلاس‌های آنلاین به آدرس‌های زیر مراجعه نمایید.



http://t.me/zist_olgu



[ashkan_hashemi_zist_](https://www.instagram.com/ashkan_hashemi_zist_)

پاسخنامهٔ تشریحی



درس‌نامهٔ درختی



فهرست

فصل اول: مولکول‌های اطلاعاتی

۲	گفتار ۱
۱۷	آزمونک ۱
۱۸	گفتار ۲
۳۰	آزمونک ۲
۳۲	گفتار ۳
۴۲	آزمون جمع‌بندی
۴۴	آزمون قلم‌چی
۴۷	آزمون سراسری

فصل دوم: جریان اطلاعات در یاخته

۵۰	گفتار ۱
۶۷	آزمونک ۱
۶۸	گفتار ۲
۸۴	آزمونک ۲
۸۶	گفتار ۳
۱۰۰	آزمون جمع‌بندی
۱۰۲	آزمون قلم‌چی
۱۰۴	آزمون سراسری

فصل سوم: انتقال اطلاعات در نسل‌ها

۱۰۸	گفتار ۱
۱۲۷	آزمونک ۱
۱۲۹	گفتار ۲
۱۵۵	آزمون جمع‌بندی (۱)
۱۵۷	آزمون جمع‌بندی (۲)
۱۶۰	آزمون قلم‌چی
۱۶۲	آزمون سراسری

فصل چهارم: تغییر در اطلاعات وراثتی

۱۶۶	گفتار ۱
۱۸۱	آزمونک ۱
۱۸۲	گفتار ۲
۱۹۷	آزمونک ۲
۱۹۸	گفتار ۳
۲۱۰	آزمون جمع‌بندی
۲۱۲	آزمون قلم‌چی
۲۱۴	آزمون سراسری

فصل پنجم: از ماده به انرژی

۲۱۸	گفتار ۱
۲۳۲	گفتار ۲
۲۵۲	آزمون گفتار (۱ و ۲)
۲۵۴	گفتار ۳
۲۷۵	آزمون جمع‌بندی
۲۷۷	آزمون قلم‌چی
۲۸۰	آزمون سراسری

فصل ششم: از انرژی به ماده

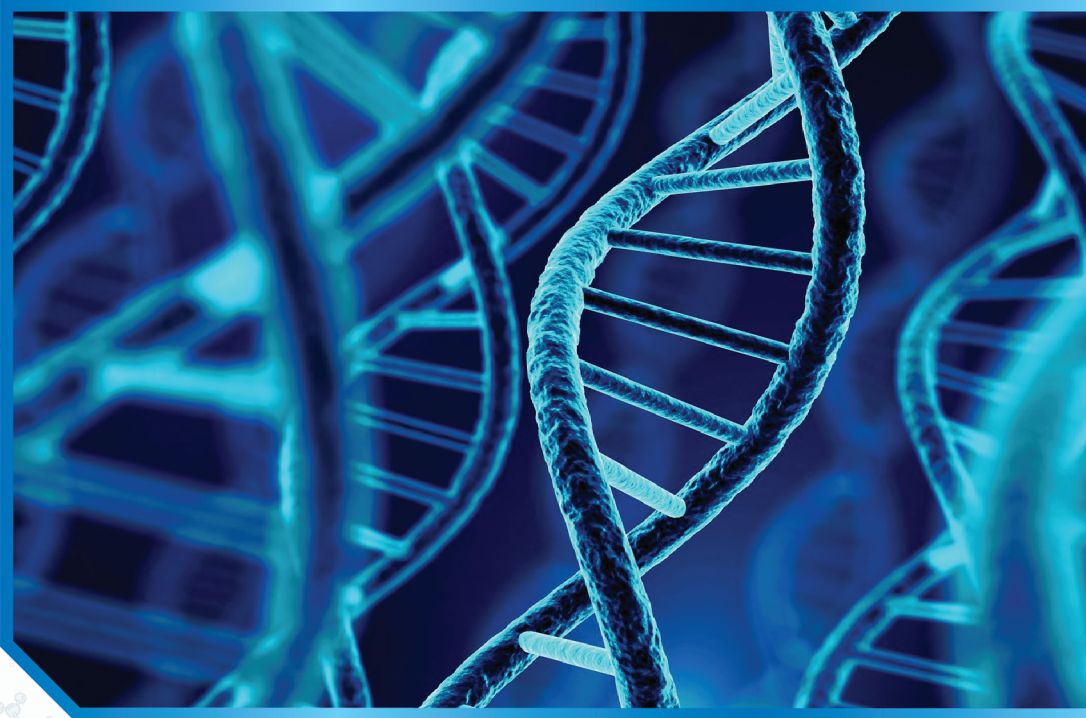
۲۸۴	گفتار ۱
۳۰۱	آزمونک ۱
۳۰۳	گفتار ۲
۳۲۷	آزمونک ۲
۳۲۹	گفتار ۳
۳۵۷	آزمون دوره فصل پنجم و ششم
۳۶۱	آزمون جمع‌بندی
۳۶۳	آزمون قلم‌چی
۳۶۶	آزمون سراسری

فصل هفتم: فناوری‌های نوین زیستی

۳۷۰	گفتار ۱
۳۹۱	آزمونک ۱
۳۹۲	گفتار ۲
۴۰۲	آزمونک ۲
۴۰۳	گفتار ۳
۴۱۹	آزمون جمع‌بندی
۴۲۱	آزمون قلم‌چی
۴۲۳	آزمون سراسری

فصل هشتم: رفتارهای جانوران

۴۲۶	گفتار ۱
۴۴۰	آزمونک ۱
۴۴۱	گفتار ۲
۴۵۶	آزمونک ۲
۴۵۷	گفتار ۳
۴۶۷	آزمون جمع‌بندی
۴۷۰	آزمون قلم‌چی
۴۷۲	آزمون سراسری



مولکول‌های اطلاعاتی

تقدیم به: دنابسپاراز
به دلیل اینکه اشتباه خودش رو قبول می‌کنه و خودش درستش می‌کنه!



QF

تعداد	نوع سؤال	تعداد	نوع سؤال
۲۰	آزمون جمع‌بندی	۱۱۷	سؤالات تالیفی
۲۰	آزمون قلم‌چی	۱۰	آزمونک ۱
۱۵	آزمون سراسری	۱۰	آزمونک ۲

مجموع سؤالات کل فصل: ۱۹۲

اول فصل مولکول‌های اطلاعاتی



درسنامه

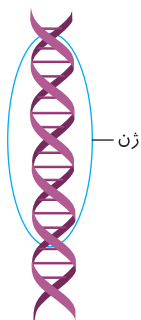
در این فصل می‌خواهیم از مولکول‌ها و عواملی که باعث به ارث رسیدن صفات می‌شوند و چگونگی تولید این مولکول‌ها صحبت کنیم. همان‌طور که می‌دانید DNA (ژن)، ماده وراثتی یاخته‌های بدن جانداران می‌باشد که تقریباً در هر یاخته‌ای وجود دارد. به‌طور کلی باید بدانید که از DNA در طی واکنش‌هایی به نام همانندسازی، DNAهای جدید دختری و طی فرایندی به نام رونویسی، RNA ایجاد می‌شود و در آخر طی ترجمه از روی نوعی رنا (RNA)، پروتئین‌سازی صورت می‌گیرد. لازم به ذکر است که اغلب کارهای درون یاخته و درون بدن جاندار را پروتئین‌ها به عنوان کارگر بدن انجام می‌دهند. سال‌ها طول کشید تا محققین فهمیدند که ژن چیست و چگونه به عنوان قسمتی از مولکول DNA و به واسطه تولید رنا و یا پروتئین خاصی در بدن، توانایی ایجاد یک صفت را در جاندار دارد. در این فصل، مجموعه آزمایش‌ها و تاریخچه پیدایش DNA، RNA، پروتئین و ساختار آن‌ها را بررسی می‌کنیم ولی در ابتدا لازم است که از کتاب علوم سال‌های قبل، کمی در مورد ماده وراثتی و پروتئین‌ها یادآوری داشته باشیم.



یادآوری

از علوم هشتم و نهم به یاد دارید که:

- 1) ژن، قسمتی از مولکول DNA است که دارای اطلاعات و دستورهایی برای تعیین و ایجاد صفات ارثی همه جانداران می‌باشد. ژن‌ها از یاخته‌ای به یاخته دیگر و از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شوند.
- 2) بیشتر صفات ارثی مثل رنگ چشم، به دلیل وجود چند ژن می‌باشد که با هم کار می‌کنند.
- 3) عوامل محیطی که در خارج پیکر جانداران می‌باشند، می‌توانند روی عمل اغلب ژن‌ها تأثیر بگذارند و سبب تفاوت بین افراد یک نوع جمعیت شوند. (از سال دهم به یاد دارید که گیاه آدریسی در خاک اسیدی دارای گلبرگ‌های آبی رنگ و در خاک خشن و قلیایی دارای گلبرگ‌های صورتی رنگ می‌شود در صورتی که ژن و دستورالعمل DNA آن‌ها یک‌نوع است).
- 4) در هسته جانداران، هر کروموزوم (گروه ژن) از DNA و پروتئین به وجود آمده است.



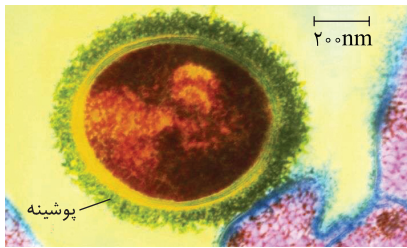
ژن

نوکلئیک اسیدها

همان‌طور که در زیست یازدهم دیدید، همه یاخته‌های پیکری یک جاندار از تقسیم یاخته تخم یا یاخته والدی ایجاد می‌شوند. در ابتدا همه یاخته‌های یک جاندار پریاخته‌ای همانند هم می‌باشند و تمایزی ندارند ولی پس از مدتی هر یک از یاخته‌ها یا بافت‌ها دارای ویژگی‌های اختصاصی مثل شکل، اندازه، توانایی و کار متفاوتی می‌شوند. وقتی ویژگی‌های یک یاخته یوکاریوتی را بررسی می‌کنیم، می‌فهمیم که همه آن‌ها تحت کنترل فعالیت ژن‌های درون هسته می‌باشند. در هسته یاخته‌های یوکاریوتی، ژن‌ها روی DNA کروموزوم‌ها قرار دارند. در هر یاخته، برحسب نیاز، چند ژن خاص فعال می‌مانند و سایر ژن‌ها غیرفعال می‌شوند و در این حالت به یاخته مورد نظر، تمایز یافته می‌گوییم چون کاری متمایز از سایر یاخته‌ها را انجام می‌دهد.

نکات ترکیبی

- 1) انتقال اطلاعات بین یاخته‌ها، در یک جاندار پریاخته‌ای در اثر تقسیم یاخته‌ای صورت می‌گیرد ولی در بین نسل‌ها از طریق تولیدمثل و سپس تقسیم یاخته جدید صورت می‌گیرد.
- 2) هر کروموزوم هسته‌ای، حاوی DNA (ژن) و پروتئین می‌باشد. DNA، ماده ذخیره‌کننده اطلاعات وراثتی است که در این بخش ما به بررسی تاریخچه پیدایش این مولکول و روش همانندسازی آن می‌پردازیم و در فصل‌های بعد ارتباط آن با پروتئین‌سازی را بررسی کنیم.
- 3) ویژگی هر یاخته بدن ما از نظر شکل و اندازه، تحت فرمان هسته می‌باشد. البته برخی یاخته‌ها مثل گویچه قرمز بالغ هسته ندارند ولی طی تمایز و قبل از دست دادن هسته، ویژگی‌های خود را به دست آورده‌اند.
- 4) در جانداران پریکاریوتی نیز ویژگی هر جاندار و یاخته، توسط دای حلقوی اصلی ایجاد می‌شود که به غشای یاخته متصل است.



«باکتری پوشینه‌دار»

فردریک گریفیت، باکتری‌شناس انگلیسی بود. او در ابتدا قصد داشت **واکسنی** برای پیشگیری از بیماری آنفلوانزا تولید کند. وی ابتدا فکر می‌کرد که عامل این بیماری نوعی باکتری (**اکروکس**) با **کلونج رستماس** به نام **استریتوکوکوس نومونیا** می‌باشد. ولی بعدها دانشمندان متوجه شدند که این باکتری سبب بیماری سینه‌پهلو یا ذات‌الریه می‌شود. گریفیت می‌دانست که این باکتری، دو نوع (سویه) به نام پوشینه‌دار (**کپسول‌دار**) و فاقد پوشینه (**فاقد کپسول**) دارد. وی آزمایشاتی را روی **موش‌ها** انجام داد ولی در طی مراحل آزمایشات خود به مشاهداتی رسید که به جای تولید واکسن، پی به قابلیت **انتقال ماده وراثتی بین یاخته‌ها** برد.

نکته

اطلاعات اولیه در مورد **ماده وراثتی** از فعالیت‌ها و آزمایشات گریفیت به دست آمد ولی وی نمی‌دانست که جنس ماده وراثتی از **دنا** می‌باشد.

بررسی روند آزمایشات گریفیت

● آزمایش اول

گریفیت باکتری‌های زنده **پوشینه‌دار** استریتوکوکوس نومونیا را به موش‌های آزمایشگاه تزریق کرد. پس از مدتی **همه** موش‌ها دچار علائم سینه‌پهلو شدند و همگی مردند.

نکته

دستگاه ایمنی موش‌ها قادر به از بین بردن باکتری پوشینه‌دار عامل بیماری سینه‌پهلو نیست. به همین دلیل در خون و شش‌های موش‌های مرده، تعداد بسیار **زیادی** باکتری پوشینه‌دار زنده استریتوکوکوس نومونیا دیده شد.

● آزمایش دوم

وقتی باکتری‌های **فاقد پوشینه زنده** را به موش‌ها تزریق کرد، مشاهده کرد که هیچ‌کدام به بیماری سینه‌پهلو مبتلا نشدند و همگی به حیات خود ادامه دادند. در خون و شش‌های این موش‌ها، **هیچ** باکتری استریتوکوکوس نومونیایی دیده نشد.

نکته

دستگاه ایمنی موش می‌تواند باکتری‌های فاقد پوشینه را با ساخت **پروتئین‌های دفاعی (پارتن‌ها)** از بین برده و مانع زیاد شدن آن‌ها شود.

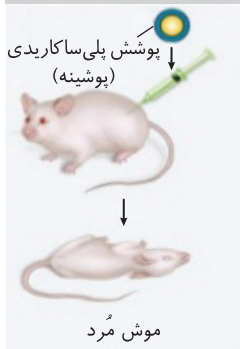
نتیجه گریفیت پس از دو آزمایش اول: از آنجایی که در نگاه اول تفاوت دو نوع باکتری تزریق شده به موش، فقط پوشینه داشتن یا نداشتن آن‌ها بود، گریفیت تا اینجا فکر کرد که **پوشینه**، عامل بیماری در موش‌ها می‌باشد.

● آزمایش سوم

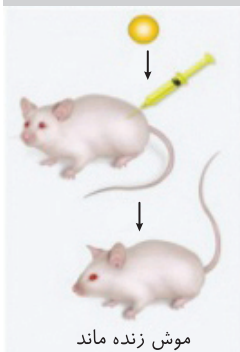
گریفیت برای آنکه مطمئن شود که **پوشینه باکتری** عامل بیماری سینه‌پهلو هست یا نه؟! شروع به کار جدیدی کرد. وی باکتری‌های **پوشینه‌دار زنده** را در اثر حرارت (**گره**) کشت و سپس آن‌ها را به موش‌ها تزریق کرد. گریفیت ابتدا به این موضوع فکر کرد که در این ماده تزریق شده، پوشینه باکتری نیز به همراه سایر عوامل وجود دارد که فاقد باکتری زنده می‌باشد. پس از مدتی مشاهده کرد که موش‌ها **زنده ماندند** و در خون یا شش‌های موش‌ها نیز باکتری وجود ندارد.

نتیجه آزمایش سوم: گریفیت به این نتیجه رسید که **پوشینه به تنهایی** و یا همراه باکتری **مرده**، قادر به ایجاد علائم بیماری سینه‌پهلو و مرگ جاندار نمی‌باشد.

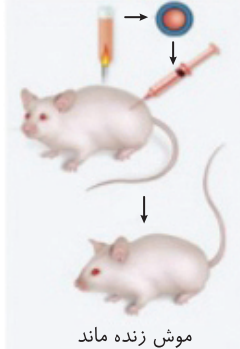
۱- باکتری‌های زنده پوشینه‌دار



۲- باکتری‌های زنده فاقد پوشینه



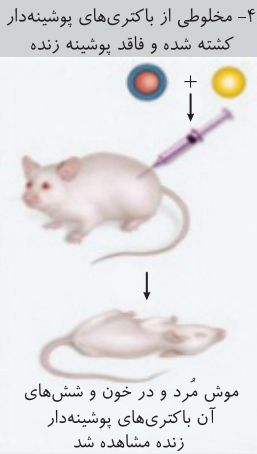
۳- باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده با گرما



آزمایش چهارم

در این آزمایش، دریافت دو ماده‌ای که هر یک به تنهایی سبب مرگ موش نمی‌شدند یعنی باکتری‌های زنده فاقد پوشینه و باکتری‌های مرده پوشینه‌دار را با هم مخلوط کرد و مجموعه آن‌ها را به موش‌ها تزریق کرد. **در کمال تعجب!** مشاهده کرد که موش‌ها در اثر سینه‌پهلو مردند. وقتی خون و شش‌های این موش‌های مرده را آزمایش کرد تعجبش بیشتر شد، چون علاوه بر مقداری باکتری‌های فاقد پوشینه، مقدار **زیادی** نیز باکتری **زنده** پوشینه‌دار در بررسی خون و شش‌های موش‌های مرده مشاهده کرد.

نتیجه آزمایش چهارم: دریافت در سال ۱۹۲۸ نتیجه گرفت که باکتری‌های کشته شده پس از مدتی زنده شده‌اند!!! (که فقط در علم جوت ایلر دارا) و با **تعدادی از باکتری‌های فاقد پوشینه زنده** در اثر تغییر شکل به باکتری‌های زنده پوشینه‌دار تبدیل شده‌اند. وی به این فکر افتاد که حتماً ماده‌ی زیستی که تا حدی به حرارت مقاوم بوده است ویژگی خود را حفظ کرده است و در مخلوط آزمایش چهارم سبب تغییر شکل **تعدادی** از باکتری‌های زنده فاقد پوشینه به زنده پوشینه‌دار شده‌اند. دریافت نتوانست ماهیت این ماده و چگونگی انتقال این صفت را مشخص کند ولی بیان کرد که **ماده‌ی وراثتی** اولاً به حرارت مقاوم است و ثانیاً سبب انتقال صفت، بین دو یاخته شده است.



تست ۱

- چند مورد از جملات زیر عبارت را نادرست تکمیل می‌کند؟
- «گرفیت، پس از اضافه کردن مخلوطی از باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده و فاقد پوشینه زنده، متوجه شد که»
- (الف) DNA می‌تواند بین یاخته‌ها منتقل شود.
 (ب) برخی باکتری‌های پوشینه‌دار فاقد فعالیت، فعال شده‌اند.
 (ج) تعدادی از باکتری‌های بدون پوشینه، پوشینه‌دار شده‌اند.
 (د) پوشینه عامل بیماری سینه‌پهلو نیست.
- (۱) ۳ مورد (۲) ۲ مورد (۳) ۴ مورد (۴) صفر مورد

پاسخ ۱

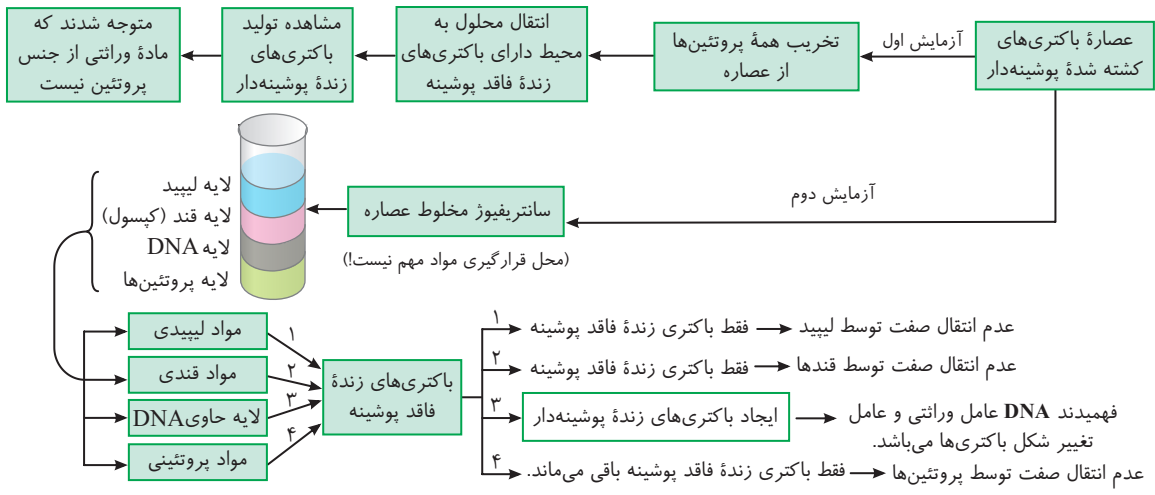
تله‌های تستی (الف) نادرست است. از نتایج آزمایشات گرفتیت، مشخص شد که ماده‌ی وراثتی می‌تواند بین یاخته‌ها منتقل شود ولی خود گرفتیت به این مسئله در مورد ماده‌ی وراثتی DNA پی نبرد. / (ب) نادرست و (ج) درست است. در این آزمایش باکتری مرده به صورت فعال و زنده درنیا آمده است بلکه **تعدادی** باکتری‌های فاقد پوشینه در اثر تغییر شکل به صورت پوشینه‌دار درآمده‌اند. / (د) نادرست است. از نتایج پس از آزمایش سوم، گرفتیت متوجه شد که پوشینه به **تنباهی** عامل بیماری نیست ولی سؤال در مورد نتایج بعد از آزمایش چهارم می‌باشد.

پیدایش نقش یا ماهیت DNA به عنوان عامل انتقال صفات یا ماده‌ی وراثتی یاخته

تا حدود ۱۶ سال پس از گرفتیت، ماده‌ی وراثتی یا عامل انتقال وراثت صفات به صورت ناشناخته باقی ماند و اغلب محققین، پروتئین‌ها را عامل مؤثر در این تغییر شکل می‌دانستند.

آزمایش‌های ایوری و همکارانش

ایوری و همکارانش، محققینی بودند که ابتدا از مواد آزمایش **سوم** گرفتیت، یعنی از **عصاره** استخراج شده از باکتری‌های کشته شده پوشینه‌دار استفاده کردند. ایوری سه آزمایش مختلف روی این عصاره انجام داد و همواره عصاره باقی‌مانده را به باکتری زنده فاقد پوشینه اضافه کرد. دقت کنید که **ایوری هیچ‌گاه در آزمایشات خود از موش استفاده نکرد**. در آزمایش اول همه پروتئین‌های عصاره را با پروتئازها تخریب کردند (چون سایر محققین معتقد بودند که پروتئین، عامل تغییر شکل باکتری زنده فاقد پوشینه به زنده پوشینه‌دار است). آن‌ها محلول یا عصاره بدون پروتئین را به محیط کشت باکتری فاقد پوشینه زنده اضافه کردند و مشاهده کردند که تولید باکتری زنده پوشینه‌دار و انتقال صفت انجام شد. آن‌ها نتیجه گرفتند که **قطعا پروتئین‌ها، ماده‌ی وراثتی نیستند**. ولی در این آزمایش اول متوجه نشدند که جنس ماده‌ی وراثتی چیست! سپس در آزمایش دوم، مخلوط عصاره اولیه از باکتری پوشینه‌دار مرده را در یک دستگاه سانتریفیوژ (گرفزان) با سرعت بالا قرار دادند تا مولکول‌های مختلف در سطوح و لایه‌های مختلف از هم جدا شوند. در ادامه، هر لایه که حاوی **یک نوع مولکول** بود را به باکتری‌های زنده فاقد پوشینه اضافه کردند و مشاهده کردند که فقط هنگامی که لایه حاوی **DNA (ر)** را اضافه کردند، صفت جدید در باکتری‌ها ایجاد شد و آن‌ها پوشینه‌دار شدند. در زیر روند آن را مشاهده می‌کنید:



نتیجه آزمایش‌های اول و دوم ایوری

آن‌ها فهمیدند که DNA همان ماده وراثتی است و عامل تغییر صفت در باکتری فاقد پوشینه می‌باشد که پس از ورود به باکتری زنده فاقد پوشینه و فعال شدن، با ساخت پوشینه، سبب پوشینه‌دار شدن این باکتری‌ها می‌شود. جالب این است که در هر دو آزمایش متوجه شدند که پروتئین فاقد ویژگی انتقال صفت است ولی نتایج آن‌ها با اینکه انکارناپذیر بود، مورد قبول بسیاری از دانشمندان قرار نگرفت.

ادامه تحقیقات پس از نتایج ایوری

علی‌رغم این نتایج باز هم بسیاری از دانشمندان آن زمان معتقد بودند که پروتئین‌ها، ماده وراثتی و عامل انتقال صفات هستند. در نتیجه، نتایج آزمایش ایوری را قبول نکردند و با روش دیگری در پی کشف ماهیت ماده وراثتی رفتند. ولی در انتها متوجه شدند که حرف درست و نتیجه درست همان صحبت‌ها و نتایج ایوری بوده است و DNA ماده وراثتی است.

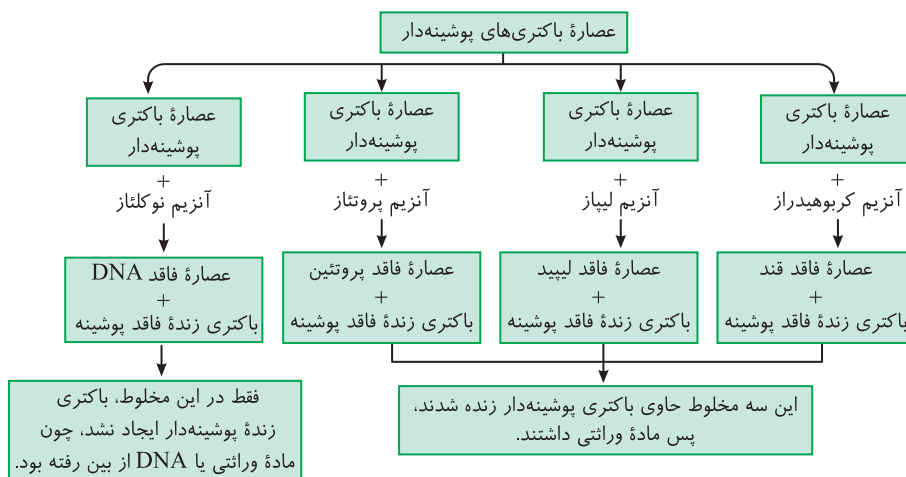
آزمایش سوم ایوری برای اثبات دنا به عنوان عامل وراثتی

ایوری و همکارانش برای ثابت کردن ادعای خود روش دیگری را به کار گرفتند. آن‌ها در عصاره خود از آنزیم‌های هیدرولیزکننده انواع مواد آلی استفاده کردند. بدین صورت که ابتدا عصاره باکتری‌های پوشینه‌دار که حاوی همه نوع مواد آلی قندی، لیپیدی، پروتئینی و DNA و RNA بود را استخراج کردند. این عصاره را به چند قسمت تبدیل کردند و به هر کدام یک نوع آنزیم هیدرولاز برای از بین بردن یک نوع ماده آلی اضافه کردند. سپس به هر عصاره حاصله، باکتری‌های زنده فاقد پوشینه اضافه کردند. آن‌ها در نهایت متوجه شدند که فقط عصاره‌ای که به آن DNA نوکلئاز اضافه کرده‌اند و DNA را از بین برده‌اند، فاقد باکتری پوشینه‌دار می‌باشد. در سایر ظروف پس از مدتی باکتری‌های فاقد پوشینه به پوشینه‌دار تبدیل می‌شوند و رشد و تکثیر دارند.

نکته

ایوری در هر سه آزمایش خود متوجه شد که پروتئین ماده وراثتی نیست و البته در آزمایش دوم و سوم بود که متوجه شدند، قند و لیپید نیز این ویژگی را ندارند و ماده وراثتی، فقط دنا یاخته است.

روند کلی آخرین آزمایشات ایوری و همکارانش



نکته

دقت کنید که طبق بیشتر بدانید کتاب درسی، پیش از دریافت پی به وجود DNA برد و ماهیت شیمیایی اسیدی آن را پیدا کرد. سپس گرفتار متوجه شد که عامل وراثتی سبب تغییر شکل یاخته می‌شود. در آخر ایوری فهمید که عامل وراثتی همان دنا (DNA) می‌باشد، ولی بررسی ساختار DNA و عوامل موجود در آن در اثر تحقیقات بعد از آن‌ها شکل گرفت.

تست ۲ چند مورد از جملات زیر نادرست است؟

- (الف) کشف نوکلئیک‌اسیدها قبل از آزمایش‌های ایوری انجام شد.
 (ب) ایوری با تخریب پروتئین‌های عصاره باکتری‌های پوشینه‌دار، پی به ماهیت ماده وراثتی برد.
 (ج) اطلاعات اولیه در مورد ماده وراثتی دنا از فعالیت‌ها و آزمایش‌های باکتری‌شناسی به نام گرفتاریت به دست آمد.
 (د) ایوری در آخرین مدل آزمایش‌های خود، در بیشتر ظروف مورد آزمایش خود تغییر شکل باکتری فاقد پوشینه را مشاهده کرد.

(۴) مورد ۴

(۳) مورد ۳

(۲) مورد ۲

(۱) مورد ۱

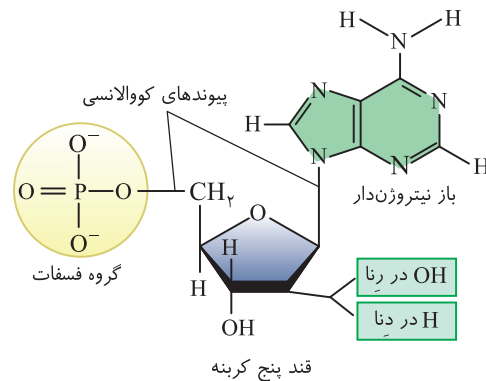
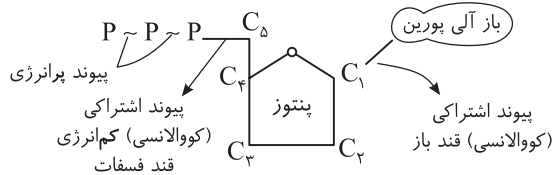
پاسخ ۲ موارد (ب) و (ج) نادرست است.

تله‌های تستی (الف) درست است. قبل از ایوری و گریفیت، دانشمندی دیگر، نوکلئیک‌اسیدها را کشف کرده بود به هر حال وقتی آن‌ها آنزیم ضد دنا استفاده کردند، یعنی دنا پیدا شده بود! (ب) نادرست است. ایوری ابتدا تمامی پروتئین‌های موجود را در عصاره استخراج شده از باکتری‌های پوشینه‌دار تخریب کرد و متوجه شد که با اضافه کردن مخلوط باقی‌مانده به محیط کشت باکتری فاقد پوشینه، باز هم تغییر شکل باکتری فاقد پوشینه رخ می‌دهد و با این آزمایش در همان ابتدا فهمید که پروتئین‌ها، ماده وراثتی نیستند (ایتم ایوری در نتیجه هر سه آزمایش به این موضوع پیچ برد ولی در آزمایش دوم و سوم پیچ به ماهیت ماده وراثت برآید). (ج) نادرست است. چشمات رو باز کن! گریفیت نفهمید که ماده وراثتی، DNA است. (د) درست است پس از آزمایش آخر ایوری، آن‌ها آنزیم‌های هیدرولاز مختلف تخریب‌کننده گروه‌های مواد آلی (کربوهیدرات‌پروتئین‌ها، لیپیدها و نوکلئیک‌اسیدها) را به مخلوط آزمایش اول ایوری اضافه کردند ولی فقط در ظرفی که به آن نوکلئاز اضافه شده بود، تغییر شکل باکتری دیده نشد.

مطالعاتی برای شناخت ساختار شیمیایی نوکلئیک‌اسیدها

نوکلئیک‌اسیدها، پلیمر (بچه) هستند و از مونومر یا واحدهای تکرار شونده‌ای به نام **نوکلئوتید** به وجود آمده‌اند. این بسپارها به دو نوع دئوکسی‌ریبونوکلئیک اسید یا دنا (DNA) و ریبونوکلئیک اسید یا همان رنا (RNA) تقسیم‌بندی می‌شوند. نوکلئیک‌اسیدها در حقیقت مانند یک تسبیح یک یا دورشته‌ای هستند که دانه‌های آن‌ها نوکلئوتید می‌باشند. هر نوکلئوتید در یاخته از قسمت‌های زیر تشکیل شده است:

- ۱) قند **پنتوز** (پنج کربنه) ← ریبوز (در RNA) یا دئوکسی‌ریبوز (در DNA) می‌باشد.
- ۲) یک یا دو یا سه گروه فسفات دارند که پیوند بین فسفات‌ها **پرانرژی** است.
- ۳) باز آلی نیتروژن‌دار = تک‌حلقه‌ای = پیریمیدین (CUT) دو حلقه‌ای = پورین A و G



چند نکته ترکیبی مهم در طرح تست‌ها

① باز آلی **تیمین** فقط در DNA و باز آلی **یوراسیل** فقط در RNA وجود دارد، ولی سه باز آلی سیتوزین، گوانین و آدنین در DNA و RNA به‌طور مشترک وجود دارند.

② بازهای آلی پورینی با حلقه **کوچک‌تر** یا پنج ضلعی خود با نوعی پیوند اشتراکی به کربن شماره ۱ قند وصل می‌شوند.

③ قند ریبوز در **کربن شماره ۲**، یک اتم اکسیژن بیشتر از قند دئوکسی‌ریبوز دارد. در حقیقت اصلی‌ترین عامل تفاوت نوکلئوتیدهای دنا و رنا، در نوع قند هر نوکلئوتید است.

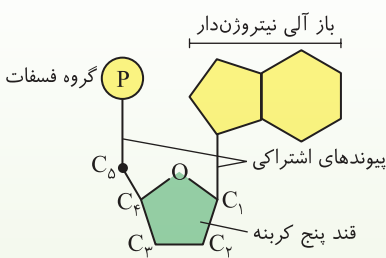
④ بدون در نظر گرفتن فسفات‌ها، ۸ نوع نوکلئوتید و با در نظر گرفتن فسفات‌ها ۲۴ نوع نوکلئوتید در یاخته وجود دارد. چون نوکلئوتیدها از نظر نوع قند، نوع باز آلی و تعداد گروه فسفات می‌توانند با یکدیگر متفاوت باشند.

⑤ دقت کنید که در هر نوکلئوتید، هیچ‌گاه باز آلی به فسفات‌ها متصل نمی‌شوند و بین آن‌ها پیوندی وجود ندارد. از طرفی پیوند اشتراکی بین باز آلی و قند، با کربن موجود در حلقه پنج ضلعی شماره ۱ قند برقرار می‌شود ولی پیوند اشتراکی قند فسفات (فسفات‌ترکی) بین قند و فسفات با کربن شماره ۵ برقرار می‌شود که این کربن در حلقه پنج ضلعی قند شرکت ندارد.

$$\text{نوع ۸} = \text{باز آلی} + \text{نوع قند}$$

- تیمین ← فقط دئوکسی‌ریبوز
- یوراسیل ← فقط ریبوز
- سیتوزین ← دئوکسی‌ریبوز
- گوانین ← ریبوز
- آدنین ← دئوکسی‌ریبوز

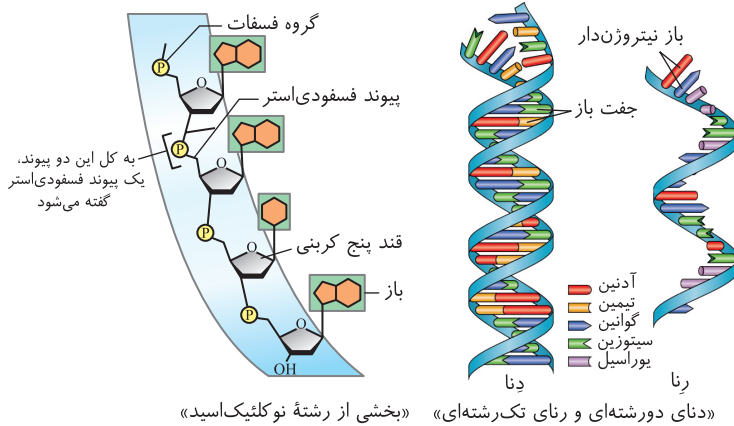
هر کدام از این ۸ نوع می‌توانند یک یا دو یا سه گروه فسفات داشته باشند که کلاً ۲۴ نوع نوکلئوتید می‌شوند.



تشکیل پیوند فسفودی استر بین دو نوکلئوتید

نوکلئوتیدها در یاخته به صورت آزاد، سه فسفات هستند ولی هنگام برقراری پیوند با یکدیگر و قرارگیری در نوکلئیک اسیدها، ابتدا دو گروه از سه گروه فسفات خود را از دست می‌دهند و فقط با یک گروه فسفات خود به قند نوکلئوتید مجاور خود متصل می‌شوند. این اتصال جدید فسفات - قند بین دو نوکلئوتید مجاور، از نوع پیوند اشتراکی (آرئوالانج) می‌باشد که سبب تکمیل شدن پیوند فسفودی استر می‌شود. به همین ترتیب نوکلئوتید بعدی قرار می‌گیرد تا یک رشته خطی ایجاد شود. در حقیقت پیوند فسفودی استر، خود از دو پیوند قند - فسفات تشکیل شده است یکی قند فسفاتی که از قبل در نوکلئوتید جدید بود و یکی پیوند جدیدی که بین فسفات نوکلئوتید جدید با قند نوکلئوتید قدیم برقرار شده است. دو انتهای رشته پلی نوکلئوتید ساخته شده، قطعاً مثل هم نیست، در یک انتها گروه آزاد فسفات و در انتهای دیگر گروه OH یا هیدروکسیل وجود دارد. پس می‌گوییم رشته پلی نوکلئوتید خطی، قطبیت و دو سر آزاد متفاوت دارد ولی در حالت حلقوی که در باکتری، راکیزه و سبز دیسه‌ها دیده می‌شود، فسفات و OH آزاد در دو سر مولکول DNA و رشته‌های آن دیده نمی‌شود چون آن‌ها نیز به هم وصل شده‌اند و یک پیوند فسفودی استر تشکیل داده‌اند.

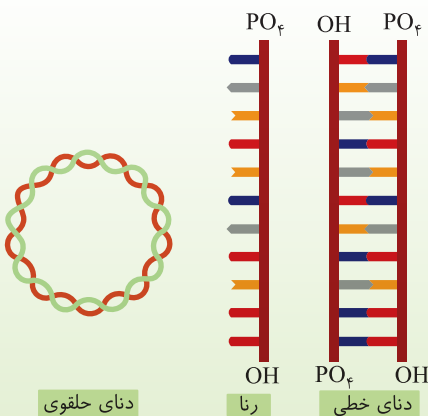
فرق پیوند قند فسفات (فسفواستر) با فسفودی استر



در یک نوکلئوتید، بین قند و فسفات آن، یک پیوند فسفواستر یا قند فسفات وجود دارد که به صورت $(-P-O-)$ نشان داده می‌شود. دقت کنید که پیوند فسفودی استر، بین دو نوکلئوتید مجاور ایجاد می‌شود که برای تکمیل آن در حقیقت یک پیوند بین OH - آزاد نوکلئوتید اول با فسفات آزاد نوکلئوتید بعدی زده شده است. به همین دلیل پیوند فسفودی استر را به صورت $(-O-P-O-)$ نشان می‌دهند که فسفات آن با دو اکسیژن در اطراف پیوند دارد خلاصه، پیوند فسفودی استر، خود دارای دو پیوند قند فسفات می‌باشد (خلاصه در روح نوکلئوتید یا رت باشد که پیوند قند فسفات داریم ولی فسفودی استر نداریم!).

نکته

رنا را در کتاب شما به صورت یک رشته پلی نوکلئوتید خطی می‌شناسند که دو سر آزاد متفاوت دارد. از طرفی دنا همواره دو رشته پلی نوکلئوتیدی دارد که به صورت خطی یا حلقوی می‌باشد. در حالت خطی همواره دو سر آزاد متفاوت در هر رشته وجود دارد ولی در حالت دناى حلقوی، فاقد گروه‌های عاملی آزاد در دو سر مولکول می‌باشد.



تست ۳ برای تشکیل یک باید



- ۱) دی نوکلئوتید - پیوند فسفودی استر و هیدروژنی بین واحدها برقرار شود.
 - ۲) نوکلئوتید - کربن‌های قرار گرفته در حلقه قندی به دو عامل مختلف متصل شوند.
 - ۳) پیوند فسفودی استر - برخلاف تشکیل یک رشته از DNA حلقوی، بین قند و فسفات دو نوکلئوتید پیوند ایجاد شود.
 - ۴) مولکول mRNA - بین دو نوکلئوتید مجاور قسمت‌های فاقد نیتروژن با هم پیوند برقرار کنند.
- در mRNA برخلاف tRNA و DNA، پیوند هیدروژنی وجود ندارد و بین دو نوکلئوتید مجاور باید یک پیوند فسفودی استر بین قندی با گروه فسفات برقرار شود. این دو قسمت در نوکلئوتیدها برخلاف بازهای آلی فاقد نیتروژن می‌باشند.

پاسخ ۴

تله‌های تستی / گزینه (۱): یک دی نوکلئوتید از دو نوکلئوتید با پیوند فسفودی استر ایجاد می‌شود و نیازی به پیوند هیدروژنی ندارد. / گزینه (۲): در یک نوکلئوتید، قند پنتوز قسمت مرکزی است که از یک طرف با باز آلی نیتروژن دار و از طرف دیگر کربنی از آن که در حلقه قرار ندارد با رشته فسفات دار پیوند اشتراکی برقرار می‌کند. / گزینه (۳): هم برای پیوند فسفودی استر و هم برای حلقوی شدن DNA، پیوندهای فسفودی استر اشتراکی بین گروه قند و فسفات دو نوکلئوتید ارتباط برقرار می‌شود.

تلاش برای کشف ساختار مولکولی DNA (دنا)

تا قبل از مطالعات چارگاف، اطلاعات درباره DNA، عمدتاً به اجزای تشکیل دهنده آن محدود می‌شد و درباره ساختار سه‌بعدی (فضایی) این مولکول اطلاع چندانی در دسترس نبود. چارگاف و دانشمندان بعدی توانستند ساختار سه‌بعدی DNA را مشخص کنند. در ابتدا و قبل از این بررسی‌ها، تصور بر این بود که چهار نوع نوکلئوتید موجود در DNA هم‌جاننداری، به نسبت مساوی در سراسر مولکول توزیع شده‌اند و نسبت چهار نوع باز آلی آنها یکسان می‌باشد. با بررسی‌هایی که در ادامه می‌خوانیم، این تصور از بین رفت.

مطالعات چارگاف

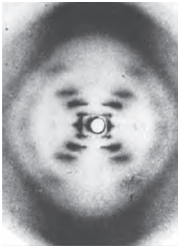
چارگاف در سال ۱۹۵۰ با اندازه‌گیری بازهای آلی مختلف در DNA جانداران مختلف، فهمید که در مولکول DNA، بازهای آلی به صورتی قرار گرفته‌اند که تعداد آدنین با تیمین و تعداد گوانین با سیتوزین برابر است. پس ما می‌توانیم روابط زیر را در مورد یک مولکول دورشته‌ای DNA به دست آوریم.

$$A=T \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{تعداد نوکلئوتید DNA} \\ \text{پیریمیدین} = \text{پورین} \\ \frac{A}{T} = \frac{G}{C} = \frac{A+C}{T+G} = \frac{A \times G}{T \times C} = 1 \end{array} \right. \Rightarrow \text{تعداد نوکلئوتید مولکول DNA } N = 2A + 2G$$

چند نکته مهم در بررسی تست‌ها

- دقت کنید که چارگاف اصلاً در مورد دورشته‌ای بودن دنا و پیوندهای آن اطلاعاتی نداشت و حرفی نزد. از طرفی دلیل مساوی بودن A با T و یا C با G را نیز عنوان نکرد.
- در یک مولکول RNA یا DNA تک‌رشته‌ای هیچ رابطه ریاضی بین بازها وجود ندارد. چون در یک رشته، هیچ محدودیتی در قرارگیری بازهای آلی وجود ندارد.
- تحقیقات دانشمندان پس از چارگاف، سبب شد که دلیل برابری A و T یا C و G در مولکول دنا مشخص شود. به عبارتی چارگاف فقط با بررسی مقدار بازها به نتیجه فوق رسیده بود.

آزمایش ویلکینز و فرانکلین (تاباندن اشعه ایکس و استفاده از تصویر دنا)



آن‌ها با تاباندن مستقیم پرتو ایکس به مولکول DNA، تصاویری به دست آوردند و با بررسی این تصاویر نتایجی در مورد ساختار DNA پیدا کردند. این نتایج شامل این بود که گفتند، DNA حالت مارپیچی دارد و حاوی بیش از یک رشته می‌باشد. البته با این روش، ابعاد مولکول DNA را نیز تشخیص دادند.

نکته

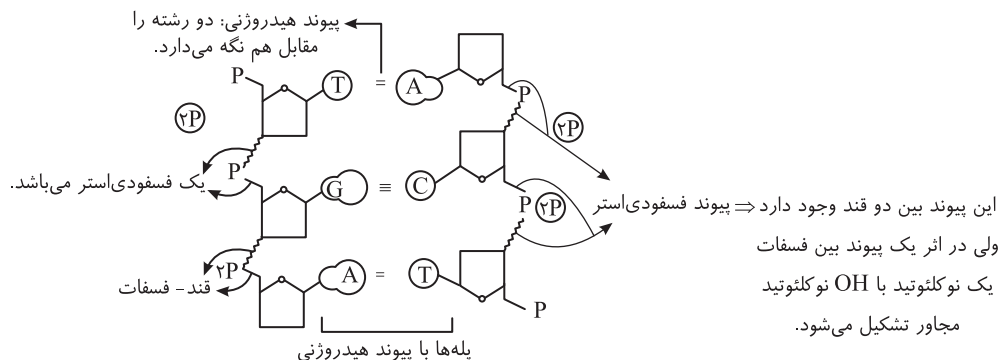
دقت کنید که این گروه نیز متوجه نشدند که دنا، دو رشته است ولی برای اولین بار عنوان کردند که مولکولی مارپیچی می‌باشد و به ابعاد آن دست پیدا کردند.

مدل واتسون و کریک (مدل مولکولی نردبان مارپیچ دورشته‌ای DNA)

آن‌ها با استفاده از نتایج چارگاف، مطالعات حاصل از تصاویر تهیه شده با اشعه ایکس (فراکسیون و ویلیتیر) و اطلاعاتی که از یافته‌های خود داشتند، مدل مولکولی نردبان مارپیچ دوگانه (دورشته) را پیشنهاد دادند و در سال ۱۹۶۲ جایزه نوبل گرفتند. نتایج حاصل از تحقیقات آن‌ها با پژوهش‌های امروزی نیز مورد تأیید می‌باشد. این گروه اولین کسانی بودند که دنا را دورشته‌ای و با پیوندهای شیمیایی آن بررسی کردند.

نکات کلیدی مدل واتسون و کریک

آن‌ها عنوان کردند که DNA مانند نردبانی مارپیچی است که از دورشته پلی‌نوکلئوتیدی ایجاد شده است. این دو رشته مکمل و ناهمسو می‌باشند و حول یک محور فرضی طولی پیچیده‌اند. به این مدل، مارپیچ دورشته‌ای (دوگانه) نیز می‌گویند، که در هر ستون یا رشته این نردبان، قند و فسفات نوکلئوتیدها با پیوند اشتراکی به نام فسفودی‌استر به هم متصل‌اند و پله‌های آن، بازهای آلی نیتروژن دار مکمل هم هستند که با پیوند هیدروژنی به هم متصل‌اند (بین A و T و بین پیوند هیدروژنی و بین C و G سه پیوند هیدروژنی است ولی تنها فقط باید یادآوری کرد که بین C و G، تعداد پیوند هیدروژنی بیشتر است به نسبت رابطه مکملی A و T وجود دارد).



دو نکته مهم در حل تست‌ها

① هر پله دو باز آلی دارد که در دو طرف خود، با اتصال به قند، دو نوکلئوتید ایجاد می‌کند. در هر دو نوکلئوتید روبه‌روی هم در دنا، سه حلقه نیتروژن دار از بازهای آلی مکمل وجود دارد. اگر حلقه‌های پنتوزی هر نوکلئوتید را نیز حساب کنیم، در دو نوکلئوتید مکمل و با احتساب همه عوامل آن‌ها، مجموعاً ۵ حلقه آلی وجود دارد.

به ازای:

۱ ~ ۲ ~ ۳ ~ ۵
(حلقه آلی) (حلقه نیتروژنی) نوکلئوتید پله

② دقت داشته باشید که پیوند هیدروژنی بین بازهای مکمل، دو رشته دنا را مقابل هم نگه می‌دارد. این پیوندها به صورت خودبه‌خودی بین دو مولکول مکمل تشکیل می‌شود و هرکدام به نسبت پیوند اشتراکی، انرژی بسیار کمتری دارند.

نکاتی اضافه در مورد پیوندهای درون مولکول DNA

اگر چه طرح سؤال عددی یا محاسباتی از این فصل مجاز نمی‌باشد ولی برای دانایی بیشتر شما، مقداری از نکات ریاضی موجود در نوکلئیک اسیدها را در اینجا قرار داده‌ام!!

تعداد رشته خطی - تعداد نوکلئوتید = تعداد پیوند فسفودی‌استر
تعداد رشته خطی - (تعداد نوکلئوتید) $\times 2$ = تعداد پیوند قند فسفات

قطبیت	نوکلئوتید	پیوند قند باز	پیوند قند - فسفات	پیوند فسفودی‌استر
ندارد	n	n	2n	n
رشته دارد	n	n	2n-2	n-2
دارد	n	n	2n-1	n-1

DNA حلقوی
DNA خطی (دورشته‌ای)
مولکول RNA (با هر رشته DNA خطی)

نکات تکمیلی درباره مولکول DNA و آزمایش‌های مربوط به آن

- مکمل بودن بازهای آلی DNA، نتایج آزمایش‌های **چارگاف** را تأیید می‌کند. این قرارگیری بازها سبب **یکسان شدن قطر** دو رشته DNA در **سراسر** مولکول می‌شود، چون همواره یک باز پورین دو حلقه‌ای روبه‌روی یک پیریمیدین تک حلقه‌ای قرار می‌گیرد. این یکسان بودن قطر سبب **پایداری اطلاعات** می‌شود.
- در مولکول DNA، آدنین همواره روبه‌روی باز آلی تیمین و گوانین همواره روبه‌روی باز آلی سیتوزین قرار می‌گیرد.
- علت قرارگیری بازها روبه‌روی هم، **ساختار سه‌بعدی** آن‌هاست که آدنین با تیمین و گوانین با سیتوزین، **مکمل** هستند.
- پایدارترین حالت در اتصال بازهای مکمل هنگامی است که بین A و T تعداد پیوند هیدروژنی کمتری از پیوندهای هیدروژنی بین C و G وجود داشته باشد.
- جفت شدن** بازهای مکمل، اصل چارگاف را توجیه می‌کند.
- اطلاعات وراثتی را **ترتیب و تعداد بازهای آلی** تشکیل می‌دهند که هیچ محدودیتی **در یک رشته** وجود ندارد.
- پیوند **هیدروژنی** به تنهایی انرژی **پیوند کمی** دارد. وجود هزاران یا میلیون‌ها نوکلئوتید و پیوندهای هیدروژنی فراوان به مولکول DNA حالت **پایداری** می‌دهد ولی در موقع نیاز در همانندسازی یا رونویسی می‌توانند در قسمت‌هایی به تدریج از هم جدا شوند بدون آنکه پایداری مولکول به هم بخورد.
- آدنین یک **باز آلی** است ولی آدنوزین مجموع قند **پنتوز** و باز آدنین است. تعداد کربن در آدنوزین، پنج تا بیشتر از آدنین است.
- هر نوکلئوتید دو بخش **آلی حلقوی** دارد: یکی قند پنتوز که یک حلقه ۵ ضلعی **بدون** نیتروژن است و یکی باز آلی که می‌تواند یک یا دو حلقه‌ای باشد.
- حلقه (ه‌C) بازهای آلی برخلاف حلقه هیدرات کربنی پنتوز، دارای **نیتروژن** است.
- در جانوران مختلف، مواد زائد نیتروژن دار آمونیاک، اوره یا اوریک اسید از تجزیه بازهای آلی و آمینواسیدها ایجاد می‌شود.
- تفاوت نوکلئوتیدهای **یک نوع** نوکلئیک اسید، به دلیل یکسان بودن قند آن‌ها، **در نوع بازهای آلی** آن‌هاست ولی در بین **دو نوع** نوکلئیک اسید DNA و RNA، تفاوت نوکلئوتیدها **در نوع قند** آن‌ها حتمی است ولی ممکن است نوع **باز آلی** آن‌ها نیز مانند تیمین و یوراسیل متفاوت باشد.
- تشکیل پیوند فسفودی‌استر که یک نوع پیوند اشتراکی (کربوآلانس) است، مانند هر پیوند کووالانسی دیگر، با **صرف** انرژی همراه است. این عمل توسط آنزیم‌های **دنا بسپاراز (DNA پلیمراز)**، **رنا بسپاراز (RNA پلیمراز)** یا **لیگاز (نصل ۷)** صورت می‌گیرد، ولی شکستن آن انرژی‌زا بوده و توسط **نوکلئازها** مثل آنزیم برش‌دهنده (نصل ۷) صورت می‌گیرد (البته رنا بسپاراز در عمل ویرایش، فعالیت نوکلئاز هم دارد که در ادامه این فصل بررسی می‌کنیم).
- DNA و RNA خطی، به دلیل OH^- و PO_4^- آزاد، بار **منفی** دارند و در میدان الکتریکی سمت قطب **مثبت** می‌روند.
- همه انواع RNAها و DNA موجود در هسته یوکاریوت‌ها ساختار **خطی** دارند و دو گروه عاملی آزاد در دو سمت آن مولکول‌ها، متفاوت می‌باشند ولی DNA در پروکاریوت، راکیزه‌ها و سبز دیسه‌ها به صورت حلقوی بوده و دو سر آزاد ندارد.
- ATP، رایج‌ترین منبع انرژی زیستی یاخته برای انجام واکنش‌های زیستی می‌باشد که ریبونوکلئوتیدی سه فسفات (ب **مندر ریبوز**) است.
- نوکلئوتید در ساختار ناقلین الکترون اندامک‌ها مثل NADH، FADH_2 و NADPH که در فتوسنتز و تنفس یاخته‌ای نقش دارند نیز، وجود دارد. این عوامل را در فصل ۵ و ۶ زیست دوازدهم بررسی خواهیم کرد.

۱۷) در **یک رشته** عادی DNA بین دو **باز آل** مجاور هیچ پیوندی وجود ندارد. برای تجزیه یک رشته پلی نوکلئوتید به واحدهای سازنده آن، باید پیوند بین **قند و فسفات** را تجزیه کنیم. دو باز مکمل از دو رشته DNA روبه روی هم پیوند **هیدروژنی** دارند که برای تشکیل یا تجزیه آن **آب** مصرف نمی شود.

۱۸) از اطلاعات DNA به طور **مستقیم** برای ساخت RNA و به طور **غیرمستقیم** برای ساخت **پروتئین** استفاده می شود. در حقیقت RNA و پروتئین دارای **رزمهای** وراثتی روی DNA هستند ولی **قندها و لیپیدها**، رمزی روی DNA ندارند و آن ها با واسطه پروتئین های آزمایشی در بدن ساخته می شوند.

۱۹) در حین ساخت دنا و رنا با اینکه در قسمت هایی از دنا، پیوند **هیدروژنی** شکسته می شود ولی **پایداری** مولکول دناى اولیه از بین نمی رود و این مولکول وظایف خود را در قسمت های مختلف انجام می دهد.

۲۰) قرارگیری جفت بازهای مکمل این ویژگی را دارد که می توان با دانستن ردیف بازهای یک رشته دنا، ردیف رشته مکمل آن را پیدا کرد و یا حتی رنای ساخته شده از رشته را نیز بررسی کرد. فقط دقت کنید که باز آل آدنین، برای ساخت دنا، روبه روی آن باز آل تیمین می آید ولی برای ساخت رنا، روبه روی آن باز یوراسیل قرار می گیرد.

تست ۴

کدام گزینه عبارت زیر را به طور نامناسب کامل می نماید؟

«با توجه به مطالعات و آزمایش های انجام شده توسط می توان بیان داشت که

- ۱) ایوری و همکاران - ماده وراثتی در مواجهه با آنزیم پروتئاز توانایی انتقال صفات به باکتری بدون پوشینه را دارد.
- ۲) چارگاف در دنیای طبیعی - نسبت مجموع آدنین و تیمین به مجموع گوانین و سیتوزین تقریباً برابر با یک است.
- ۳) ویلکینز و فرانکلین - مولکول دنا ساختار مارپیچی دارد و قطعاً دارای بیش از یک رشته است.
- ۴) واتسون و کریک - ساختار مولکول دنا همانند نردبانی است که به دور محور فرضی پیچیده شده است.

پاسخ ۲

با توجه به آزمایشات چارگاف، می توان گفت نسبت مجموع آدنین و گوانین به مجموع تیمین و سیتوزین تقریباً برابر با یک است.

نکته: در مولکول دنا جانداران، روابط زیر برقرار است: نه در دنیای طبیعی که در آن RNA تک رشته ای و یا حتی نوکلئوتیدهای آزاد هم در آن وجود دارد. (پورین ها = پیریمیدین ها)، (نوکلئوتیدها) آدنین دار = نوکلئوتیدها) تیمین دار) و (نوکلئوتیدها) سیتوزین دار = نوکلئوتیدها) گوانین دار)

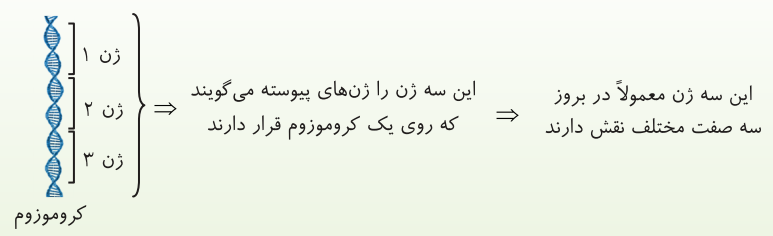
تله های تستی: گزینه (۱): چون جنس ماده دنا از نوکلئوتید است، آنزیم پروتئاز (تخریب کننده پروتئین ها) بر آن اثری ندارد و دنا می تواند صفات را به باکتری های بدون پوشینه انتقال دهد. / گزینه (۳): ویلکینز و فرانکلین با استفاده از اشعه ایکس توانستند پی ببرند که مولکول دنا ساختار مارپیچی دارد و قطعاً دارای بیش از یک رشته است. / گزینه (۴): واتسون و کریک در مدل پیشنهادی خود اظهار داشتند که ساختار مولکول دنا همانند نردبانی است که به دور محور فرضی پیچیده شده است.

ژن چیست؟

همان طور که متوجه شدید، اطلاعات وراثتی جانداران در DNA آن ها ذخیره شده است. از آنجایی که هر جاندار تعداد صفات و ویژگی های زیادی دارد، پس باید هر قسمتی از DNA، سبب ایجاد یک یا چند ویژگی شود. **به هر بخشی از مولکول دورشته ای DNA که دستورالعمل بروز صفات را در خود ذخیره کرده است، یک ژن می گویند.** هر کروموزوم و DNA مرتبط با آن حاوی تعداد **بسیار زیادی ژن** می باشد. به ژن های قرار گرفته روی یک کروموزوم ژن های **پیوسته** می گویند که با هم به نسل بعد یا جاندار منتقل می شوند. در ادامه می بینید که هر ژن دستورالعمل ایجاد یک صفت را ابتدا از طریق تولید یک رنا و سپس در برخی حالات با تولید **یک رشته پلی پپتیدی** خاص انجام می دهد.

نکته

در فصل ۳ می خوانید که در برخی موارد چند ژن با هم سبب فعالیت و بروز یک صفت می شوند (مثل رنگ چشم یا طول صدو...).



نکته

دقت کنید که ژن ها یا DNA های یوکاریوتی درون هسته قرار دارند ولی پروتئین سازی درون **ریبوزوم (رنتس)** سیتوپلاسم صورت می گیرد. پس نیاز به یک مولکول میانجی بین آن ها وجود دارد که این مولکول همان RNA (رنا) می باشد. در این بخش فقط به انواع RNA های یک یاخته می پردازیم و در فصل های بعد به چگونگی ساخت آن ها و فعالیت های بیشتر آن ها می پردازیم.

RNA (رنا) و انواع آن

همان طور که در صفحات قبل گفتیم، RNA مولکولی **خطی** است که تک رشته ای و حاوی تعداد زیادی نوکلئوتید با پیوند فسفودی استری می باشد که **از روی بخشی از یک رشته مولکول DNA ساخته (رونویس) می شود (فصل بعد کامل مح خوانیم!!)**.

(۱) mRNA (رَبَسْ پَیْت): این نوع RNA بعد از ساخته شدن از روی DNA، پیام پروتئین سازی را از DNA به ریبوزوم (رَبَسْ ج) می برد. در حقیقت، پروتئین به طور مستقیم از روی توالی های موجود در mRNA ساخته می شود.

انواع RNA (۲) tRNA (رَبَسْ نَطْرَح): این نوع RNA نیز پس از ساخته شدن از روی DNA وارد سیتوپلاسم شده تا آمینواسیدها را برای پروتئین سازی به رناتن منتقل کند و در حقیقت وسیله ای برای حملی یک نوع آمینواسید اختصاصی می باشد.

(۳) rRNA (رَبَسْ رَبْتَح): این نوع RNA، ابتدا از روی DNA در هسته ساخته می شود و سپس به همراه پروتئین های رناتنی سبب ساخت زیرواحدهای کوچک و بزرگ رناتنی می شوند. در حقیقت این RNA در ساختار رناتن ها نقش دارد.

نکته

علاوه بر نقش های ذکر شده برای RNAها، این مولکول ها دارای نقش آنزیمی متعدد و دخالت بر تنظیم بیان ژن ها را نیز بر عهده دارند. یعنی به فعال یا غیرفعال شدن ژن های خاص در یاخته های مختلف کمک می کنند پس در تست ها خیلی دقت کنید که کاتالیزگر زیستی یا آنزیم هم می تواند ساختار نوکلئیک اسیدی از رنا داشته باشد که مستقیماً از روی دنا ساخته شده اند ولی اغلب آنزیم ها از جنس پروتئین بوده و مستقیماً از روی اطلاعات mRNA ایجاد می شوند.

نکته

هر آنزیمی از هر جنسی که باشد، جایگاه فعال دارد و با کاهش انرژی فعال سازی، سرعت واکنش های انجام شدنی یاخته را زیاد می کند ولی خود آنزیم در هر واکنش تغییر نمی کند.

(۱) شرکت در ساختار DNA با قند دئوکسی ریبوز

(۲) شرکت در ساختار RNAها با قند ریبوز

(۳) شرکت در ساختار رناتن به صورت rRNA

نقش های مختلف نوکلئوتیدها

(۴) به صورت ATP با قند ریبوز، انرژی رایج در یاخته هستند که طی تنفس یاخته ای و متابولیسم ایجاد می شوند و یاخته در فعالیت های مختلف خود از آن استفاده می کند.

(۵) در فصل های ۵ و ۶ می خوانیم که مولکول هایی مثل NADH، FADH₂ (در تنفس یاخته ای) و NADPH (در فتوسنتز) حاوی انواعی از نوکلئوتیدها هستند که برای انتقال الکترون کارایی دارند.

تست ۵

مولکولی با ساختار غیر پروتئینی که دارای نقش کاتالیزوری در ساختار محل پروتئین سازی یاخته می باشد،

(۱) نمی تواند در تنظیم بیان ژن نقش داشته باشد.

(۲) نمی تواند در کنار بسپارهای دیگری قرار گرفته باشد.

(۳) دارای ساختار سه بعدی ولی بدون جایگاه فعال می باشد.

(۴) فاقد پیوند هیدروژنی است ولی روی DNA رمز مشخصی دارد.

پاسخ ۴

منظور سؤال برخی از مولکول های RNA می باشد که بدون ساختار پروتئینی، دارای نقش آنزیمی می باشند. این آنزیم از روی قسمتی از یک رشته DNA ساخته می شود و فاقد پیوند هیدروژنی است ولی در ساختار رناتن شرکت دارد (در ریبوزیم (۴)). RNA می تواند در تنظیم بیان ژن و در ساخت رناتن به همراه بسپار دیگری به نام پروتئین نقش داشته باشد (در ریبوزیم (۱) و (۲)). در مورد گزینه (۳) دقت کنید که هر آنزیمی باید جایگاه فعال و ساختار سه بعدی داشته باشد.

نوکلئیک اسیدها

پرسش های چهار گزینه ای آموزشی گفتار

۱- چند مورد از عبارات زیر درباره ویژگی های ژنتیکی یاخته ها صحیح می باشند؟

(الف) شکل و اندازه یاخته هر جاننداری، تحت کنترل ژن های هسته می باشد.

(ب) دستورالعمل هسته هر یاخته ای، فقط با تقسیم یاخته، به یاخته دیگر می رسد.

(ج) عامل هدایت کننده فعالیت های یاخته های بدن انسان در دنا هسته ذخیره می شود.

(۱) ۲ مورد (۲) ۱ مورد (۳) صفر مورد (۴) ۳ مورد

۲- ویژگی هایی اختصاصی از هر یاخته بدن ما تحت فرمان نوعی اندامک خاص بوده است. چند مورد زیر درباره این اندامک نادرست است؟

(الف) در پروتوپلاست هر یاخته زنده گیاهی نیز دیده می شود.

(ب) به تعداد دو عدد و دمبلی شکل در یاخته دفاعی خون برای مبارزه با انگل ها وجود دارد.

(ج) دستورالعمل های آن در حین تقسیم هر جاندار تک یاخته ای به نسل بعد جاندار منتقل می شود.

(د) عوامل درون آن در هر مرحله از زندگی یاخته، درون دو غشا حاوی چهار لایه فسفولیپیدی می باشد.

(۱) ۱ مورد (۲) ۲ مورد (۳) ۳ مورد (۴) ۴ مورد

۳- چند مورد عبارت مقابل را به درستی تکمیل نمی کند؟ «فرایندی که سبب انتقال دستورالعمل های درون هسته می شود، به طور قطع»

(الف) عامل کزاز، از یاخته ای به یاخته دیگر - مرحله دوم چرخه یاخته ای را شامل می شود.

(ب) کرم کبد، از نسلی به نسل دیگر - در حشرات، اغلب به صورت لقاح داخلی صورت می گیرد.

(ج) اسپرماتوگونی به یاخته دیگر - با تشکیل تتراد و جدا شدن کروموزوم های همتا رخ می دهد.

(د) زنبور ملکه برای ایجاد زنبور نر - ضمن لقاح گامت ها، عدد کروموزومی به نصف کاهش می یابد.

(۱) ۱ مورد (۲) ۲ مورد (۳) ۳ مورد (۴) ۴ مورد



۴- در عامل بیماری سیاهک گندم، دو نوع مولکول زیستی در ساختار کروموزومها (فام‌تن‌ها) وجود دارند. چند ویژگی درباره هر دو مورد آن‌ها مشترک است؟



- (الف) هر دو ذخیره‌کننده اطلاعات وراثتی هستند.
 (ب) در پی تجزیه واحدهای سازنده آن‌ها، در کبد، اوره با CO_2 ترکیب می‌شود.
 (ج) هر دو سبب فشرده‌گی فام‌تنی می‌شوند.
 (د) در ساختار نوکلئوزومها شرکت می‌کنند.
 (ه) مقدار آن‌ها در مرحله اول چرخه یاخته‌ای زیاد می‌شود.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد

۵- کدام نتیجه‌گیری در مورد فعالیت‌های محقق‌ی بود که اطلاعات اولیه در مورد ماده وراثتی، اولین بار از تلاش‌ها و آزمایشات وی به دست آمد؟



- (۱) در آزمایشی که فاقد باکتری زنده بود، مطابق انتظار او موش‌ها از بین نرفتند.
 (۲) بعد از آزمایش چهارم موفق به کشف واکسنی بر علیه عامل بیماری سینه‌پهلو شد.
 (۳) از فعالیت‌های او مشخص شد که ماده وراثتی می‌تواند بین یاخته‌ها منتقل شود.
 (۴) برای اولین بار به نقش دنا در ایجاد پوشش باکتری پی‌برد.

۶- در آزمایش دوم کیفیت آزمایش اول.....

- (۱) همانند - شش‌های موش‌ها پر از باکتری شد.
 (۲) همانند - باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده، باعث مرگ موش‌ها نشدند.
 (۳) برخلاف - باکتری در مقابل سیستم ایمنی موش محافظت نمی‌شود.
 (۴) برخلاف - مشخص شد که پوشینه به تنهایی عامل سینه‌پهلو نیست.

۷- دانشمندی که از فعالیت‌ها و آزمایشات وی برای اولین بار متوجه شدند که ماده وراثتی بین یاخته‌ها قابل انتقال است، در ابتدا سعی داشت ماده‌ای بسازد که بتواند نوعی بیماری را در جهان کنترل کند. در مورد این ماده و این بیماری چند عبارت زیر نادرست است؟



- (الف) این ماده باعث درمان یک بیماری می‌شود و طی فعالیت آن یاخته لنفوسیت خاطره در بدن تولید می‌شود.
 (ب) نوعی از این بیماری می‌تواند تولید اینترفرون نوع ۱ را در برخی از یاخته‌های سنگ‌فرشی ساده بدن انسان زیاد کند.
 (ج) این ماده پادتن آماده را برای پیشگیری از نوعی بیماری وارد بدن می‌کند.
 (د) عامل این بیماری، توسط لیزوزیم و پرفورین در بدن از بین می‌رود.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد

۸- چند مورد عبارت زیر را به نادرستی تکمیل می‌کند؟

«در هر آزمایشی در جهت کشف واکسن، که برای اولین بار تزریق باکتری استرپتوکوکوس نومونیا به موش انجام شد، در صورت استفاده از»

- (الف) آنزیم پروتاز، متوجه شدند که پروتئین‌ها عامل انتقال صفات وراثتی نیستند.
 (ب) باکتری زنده فاقد پوشینه، متوجه شدند که ماده وراثتی می‌تواند از یاخته‌ای به یاخته دیگر منتقل شود.
 (ج) فقط باکتری‌های کشته شده پوشینه‌دار، متوجه می‌شویم که پوشینه به تنهایی عامل بیماری آنفلوانزا نیست.
 (د) دو نوع باکتری پوشینه‌دار زنده و مرده، همه موش‌های مورد مطالعه از بین رفتند.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد

۹- کیفیت در آزمایش انتهایی خود، روی یک نوع بافت و یک اندام خاص از موش بررسی کرد و مشاهده کرد که این دو بخش پر از باکتری پوشینه‌دار شده‌اند. چند مورد زیر درباره این بافت و اندام خاص در انسان صحیح است؟



- (الف) در این اندام بخش هادی و مبادله‌ای دستگاه تنفس دیده می‌شود.
 (ب) بافت مورد نظر واجد یاخته‌هایی در تماس با شبکه‌ای از رشته‌های گلیکوپروتئینی می‌باشد.
 (ج) بیشتر حجم این اندام را بخشی دربرگرفته است که به آن ظاهر اسفنج گونه می‌دهد.
 (د) بافت مورد نظر واجد یاخته‌هایی زنده بدون ماده وراثتی می‌باشد.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد

۱۰- چند مورد از عبارات زیر درباره تغییر شکل باکتری‌های عامل سینه‌پهلو در آزمایش کیفیت صحیح نمی‌باشد؟

- (الف) پروتئین در ایجاد آن، نقشی ندارد.
 (ب) این عمل در شکل ظاهری یک نوع از باکتری‌ها رخ داد.
 (ج) ابتدا فکر می‌کردند پروتئین عامل اصلی در انتقال صفت آن است.
 (د) درون بدن همه موش‌های آزمایش چهارم کیفیت این عمل انجام شد.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) صفر مورد

۱۱- کدام یک از موارد زیر می‌تواند نشان دهد که باکتری‌های بدون پوشینه در آزمایش آخر کیفیت از نظر ژنتیکی تغییر کرده‌اند؟

- (الف) عدم مرگ موش‌ها در اثر تزریق باکتری‌های بدون پوشینه
 (ب) مشاهده باکتری‌های زنده پوشینه‌دار در دستگاه گردش خون و تنفس موش‌های مرده
 (ج) تغییر باکتری‌های آزمایش دوم کیفیت، در اثر تزریق باکتری‌های موجود در شش‌های موش‌های مرده به آن‌ها
 (د) عدم مرگ موش قبل از افزودن آنزیم‌های تخریب کننده DNA به عصاره

۱ (ب) و (ج) (۲) (الف) و (ب) (۳) (الف) و (د) (۴) (الف) و (ج)

۱۲- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «گرفیت در پی دریافت که پوشینه باکتری به تنهایی عامل مرگ موش‌ها»
(الف) تزریق باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده به موش‌ها - نمی‌باشد.

(ب) تهیه DNA خالص باکتری‌های پوشینه‌دار و افزودن آن به محیط کشت باکتری‌های بدون پوشینه - می‌باشد.

(ج) اولین تزریق باکتری‌های بدون پوشینه به موش‌ها با توجه به نتایج - می‌باشد.

(د) تزریق مخلوطی از باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده و بدون پوشینه زنده به موش‌ها - نمی‌باشد.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۱۳- ایوری و همکارانش اولین بار چگونه تشخیص دادند که DNA، عامل پوشینه‌دار شدن باکتری‌های آزمایش چهارم گرفتاری می‌باشد؟
(۱) هنگامی که از چهار نوع آنزیم هیدرولیزکننده مواد آلی استفاده شد.

(۲) هنگامی که از نوکلئاز استفاده شد و تغییر شکل باکتری انجام نشد.

(۳) هنگامی که قبل از سانتریفیوژ، عصاره بدون پروتئین سبب انتقال صفت شد.

(۴) هنگامی که پس از سانتریفیوژ، فقط لایه حاوی DNA سبب انتقال صفت شد.

۱۴- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «در هر آزمایشی که برای شناخت نوع ماده وراثتی انجام شد، در صورت استفاده از»
(الف) آنزیم پروتئاز، متوجه شدند که پروتئین برخلاف DNA عامل وراثتی نیست.

(ب) گریزان، متوجه شدند که فقط یک لایه آن با تزریق به موش، سبب بروز علائم بیماری شد.

(ج) چهار نوع هیدرولاز، برای اولین بار متوجه شدند که DNA برخلاف پروتئین، عامل وراثتی است.

(د) عصاره حاوی باکتری مرده پوشینه‌دار، متوجه عدم توانایی انتقال صفت توسط پروتئین شدند.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۱۵- ماده‌ای که اغلب دانشمندان زمان ایوری معتقد بودند که عامل تغییر شکل باکتری‌هاست، به‌طور معمول
(۱) توسط هر آنزیم بزاق انسان هیدرولیز می‌شود.

(۲) در HDL و LDL دیده نمی‌شود.

(۳) نوعی از آن در افراد مبتلا به بیماری سلیاک می‌تواند سبب تخریب یاخته‌های روده انسان شود.

(۴) نوعی از آن درون یاخته‌های کبد و ماهیچه به ذخیره انرژی می‌پردازد.

۱۶- محلولی که اولین بار در آزمایش ایوری، همه پروتئین‌های آن را تخریب کردند، همانی بود که
(۱) ایوری پس از مخلوط کردن آن با باکتری فاقد پوشینه، به موش اضافه کرد.

(۲) ایوری از اثر آن ابتدا فکر می‌کرد، پوشینه عامل بیماری سینه‌پهلو می‌باشد.

(۳) باکتری با فعالیت زیستی در آن وجود نداشت.

(۴) در آزمایش دیگری نیز طی سانتریفیوژ با سرعت پایین مواد مختلف آن را به صورت لایه‌لایه جدا کردند.

۱۷- چند مورد عبارت «واحدهای تکرارشونده در هر» را به نادرستی تکمیل می‌کند؟
(الف) کروموزوم پارامسی، از DNA و پروتئین تشکیل شده است.

(ب) نوکلئیک‌اسید، حاوی دو بخش نیتروژن‌دار می‌باشد.

(ج) تارچه ماهیچه‌ای، از پروتئین‌های رشته‌ای تشکیل شده است.

(د) نوکلئوتید، از قند، باز آلی و فسفات ایجاد شده است.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۱۸- چند مورد زیر درباره همه نوکلئیک‌اسیدها نادرست است؟
(الف) می‌توانند از منافذ سیتوپلاسمی بین دو یاخته پارانیشمی منتقل شوند.

(ب) تجزیه فراوان آن‌ها سبب افزایش هیستامین در مفاصل می‌شود.

(ج) هر بخش از هر واحد سازنده آن‌ها با دو پیوند اشتراکی به سایر بخش‌ها متصل است.

(د) حلقه شش ضلعی DNA آن‌ها یک اتم اکسیژن از این حلقه ویژه، در رنا کمتر دارد.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۱۹- چند مورد عبارت «در نوکلئیک‌اسیدها، هر واحد سازنده قطعاً» را به نادرستی تکمیل می‌کند؟
(الف) که دارای قندی با یک اتم اکسیژن کمتر است - در هسته پارامسی در تماس با پروتئین هیستون می‌باشد.

(ب) به کار رفته در کروموزوم - با نوکلئوتید به کار رفته در رنا متفاوت است.

(ج) موجود در دو سر رنا - گروه‌های عاملی آزاد متفاوتی دارد.

(د) موجود در DNAهای قارچ تک‌یاخته‌ای - تک‌فسفاته می‌باشد.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) صفر مورد

۲۰- با فرض برابر بودن تعداد عوامل تکرارشونده در DNA اصلی عامل سینه‌پهلو با DNA کروموزومی در هسته موش، به‌طور قطع می‌توان گفت که تعداد آن دو مولکول با هم متفاوت است ولی تعداد پیوندهای آن‌ها با هم مشابهت دارد.

(۱) پیوند فسفودی‌استر - بین قند و فسفات

(۲) پیوند بین بازهای آلی مکمل - بین قند و باز آلی

(۳) پیوند بین قند و فسفات - بین قند و باز آلی

(۴) حلقه‌های آلی - فسفودی‌استر

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) صفر مورد



ایوری



QT



QT



QM

نوکلئوتید



QT



QM

نوکلئیک‌اسیدها

- ۲۱- چند مورد زیر دربارهٔ نوکلئوتیدها و نوکلئیک‌اسیدها صحیح است؟
 (الف) بازهای آلی پورین‌دار را می‌توان برای ساخت چهار نوع نوکلئوتید آزاد سه‌فسفاته به کار برد.
 (ب) در ساختار نوکلئیک‌اسیدها، تنها چهار نوع نوکلئوتید پیریمیدین‌دار می‌توان مشاهده کرد.
 (ج) هر نوکلئوتید پورین‌دار RNA می‌تواند در ساختار DNA نیز به کار برود.
 (د) در ساختار هر نوکلئوتید، یک پیوند قند باز و یک پیوند فسفودی‌استر وجود دارد.
- (۱) ۱ مورد (۲) ۲ مورد (۳) ۳ مورد (۴) ۴ مورد

- ۲۲- برای تشکیل نوکلئیک‌اسیدها، انواعی از واحدهای تکرارشونده استفاده می‌شود. این واحدها نمی‌توانند در
 (۱) ساخت مستقیم لیپیدها و قندها از ژن‌ها نقش داشته باشند.
 (۲) بیشتر مراحل تنفس یاخته‌ای، نقش داشته باشند.
 (۳) ساختار برخی آنزیم‌های طبیعت به کار رفته باشند.
 (۴) نقشی در حفظ اختلاف پتانسیل‌های غشایی داشته باشند.

- ۲۳- کدام یک عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟
 «به‌طور معمول، در یک رشتهٔ پلی‌نوکلئوتیدی DNA خطی، بین دو نمی‌تواند وجود داشته باشد.»

- (۱) گروه فسفات - یک پنتوز
 (۲) باز آلی با ساختار مکمل - پیوند
 (۳) پنتوز - یک گروه فسفات
 (۴) عوامل درون دو نوکلئوتید - دو پیوند قندفسفات

- ۲۴- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «هر قسمتی از نوکلئوتید که دارای حلقهٔ آلی ضلعی است، قطعاً»
 (الف) ۵ - نیتروژن دارد.
 (ب) ۶ - قدرت اتصال به فسفات دارد.
 (ج) ۵ - در DNA تشکیل پیوند هیدروژنی می‌دهد.
 (د) ۶ - قدرت ایجاد پیوند با حلقهٔ ۶ ضلعی دیگر دارد.

- ۲۵- در مورد نتایج مطالعات اولین محقق که ثابت کرد تعداد هر چهار نوع باز آلی در DNAهای مختلف نمی‌تواند همواره با هم برابر باشد، نمی‌توان گفت،
 (۱) تعداد بازهای پورین با پیریمیدین برابر است.
 (۲) دلیل برابری نسبت $\frac{A}{T}$ با $\frac{G}{C}$ به دست نیامد.
 (۳) نسبت $\frac{A}{T}$ همواره برابر نسبت $\frac{C}{G}$ بود.
 (۴) DNA مارپیچی است و نسبت $\frac{A}{T} = 1$ دارد.

- ۲۶- چند مورد از عبارات زیر دربارهٔ روشی که از تصویر مقابل در مورد ساختار DNA اطلاع پیدا کرد، صحیح نمی‌باشد؟

- (الف) برای تهیهٔ تصویر DNA از این روش استفاده شد.
 (ب) با استفاده از آن پی به دورشته‌ای بودن DNA بردند.
 (ج) با استفاده از این روش ابعاد مولکول را تشخیص دادند.
 (د) با استفاده از این روش نردبان مارپیچی بودن DNA نیز مشخص شد.

- (۱) ۲ مورد (۲) ۳ مورد
 (۳) ۱ مورد (۴) صفر مورد

- ۲۷- در هر یاخته‌ای در ساختار مولکول عامل به ارث رسیدن صفات، به‌طور معمول،
 (۱) نوکلئوتیدهای یک، دو یا سه‌فسفاته وجود دارد.
 (۲) به تعداد پیوندهای فسفودی‌استر، پیوند اشتراکی وجود دارد.
 (۳) تعداد پیوندهای فسفودی‌استری کمتر از تعداد بازهای آلی می‌باشد.
 (۴) تعداد پیریمیدین‌ها از تعداد پیوند هیدروژنی کمتر می‌باشد.

- ۲۸- در مورد فعالیت‌ها و یافته‌های اولین کسانی که برای DNA یک مدل مولکولی پیشنهاد دادند، نمی‌توان گفت،
 (الف) با توجه به قرارگیری جفت بازها، طول مولکول‌های DNAی مختلف را یکسان می‌دانستند.
 (ب) ستون‌های مدل آن‌ها از مولکول‌های بدون نیتروژن ایجاد شده‌اند.
 (ج) در مدل آن‌ها، برای از بین رفتن ارتباط درون پله‌ها، باید پیوند هیدروژنی را از بین برد.
 (د) بین C و G نسبت به A و T پیوند هیدروژنی کمتری تشکیل می‌شود.

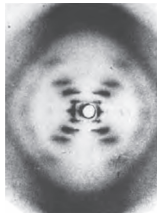
- (۱) (الف) و (د) (۲) (د) و (ج) (۳) (الف) و (ب) (۴) (ب) و (ج)

- ۲۹- در آزمایشی که اولین بار مشخص کرد DNA حالت مارپیچی و بیش از یک رشته دارد، از پرتویی استفاده کردند که معمولاً
 (۱) در رادیولوژی استفاده نمی‌شود.
 (۲) برای جنین ضرری ندارد و در سونوگرافی استفاده می‌شود.
 (۳) باعث سرکوب تقسیم یاخته‌ها در همه جای بدن می‌شود.
 (۴) می‌تواند سبب جدا نشدن فام‌تن‌ها شود.

- ۳۰- پیوندی که به نکه داشتن دو رشتهٔ DNA در کنار هم کمک می‌کند، چند ویژگی زیر را دارد؟

- (الف) در اثر اتصال گروه فسفات به گروه هیدروکسیل ایجاد شده است.
 (ب) بین حلقهٔ ۶ ضلعی پیریمیدین‌ها با حلقهٔ ۵ ضلعی پورین‌ها برقرار می‌شود.
 (ج) با یکسان بودن تعداد آن بین هر جفت نوکلئوتید، سبب ثابت بودن قطر DNA می‌شود.
 (د) با وجود داشتن انرژی کم، تراکم زیاد آن سبب حالت پایدارتری در مولکول DNA می‌شود.

- (۱) ۱ مورد (۲) ۲ مورد (۳) ۳ مورد (۴) ۴ مورد



- ۳۱- چند مورد عبارت مقابل را به درستی تکمیل می‌کند؟ «اولین آزمایشی برای بررسی ساختار دنا که مشخص کرد،»
 (الف) در هر دناهی تعداد چهار نوع باز آلی با هم برابر نیست، دلیل برابر بودن تعداد آدنین با تیمین را مشخص نکرد.
 (ب) تعداد رشته‌های این مولکول بیش از یکی می‌باشد، حالت نردبان مارپیچ را برای آن عنوان کرد.
 (ج) دنا مادهٔ وراثتی می‌باشد، از ساترفیوژ در سرعت بالا استفاده شد.
 (د) قطر مولکول دنا در سراسر آن یکسان است، به مطالعه قرارگیری جفت بازهای مکمل پرداخته بود.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۳۲- کدام عبارت در مورد مولکول ذخیره‌کنندهٔ اطلاعات وراثتی یاخته‌ها صحیح نیست؟
 (۱) ستون‌های آن برخلاف پله‌ها، فاقد پیوند هیدروژنی می‌باشند. (۲) برخلاف اغلب RNAها، تعداد بازهای پورینی و پیریمیدینی یکسانی دارد.
 (۳) دو نوکلئوتید مکمل آن، مجموعاً ۵ حلقهٔ آلی دارند. (۴) در هر زنجیرهٔ آن در انسان، تعداد نوکلئوتیدهای آدنین‌دار با تیمین‌دار برابر است.

- ۳۳- در ساختار یک رشتهٔ DNA، پیوند میان دو نوکلئوتید با باز آلی تیمین‌دار و آدنین،
 (۱) انرژی کمتری از پیوند نوکلئوتیدهای سیتوزین‌دار، گوانین‌دار دارد. (۲) بین فسفات نوکلئوتید اول با قند نوکلئوتید جدید صورت می‌گیرد.
 (۳) بین دو قند با سه گروه فسفات ایجاد می‌شود. (۴) با پیوندی مشابه پیوند بین نوکلئوتیدهای A و U دار RNA تشکیل می‌شود.

- ۳۴- به‌طور معمول، هر نوکلئوتیدی که با نوکلئوتید دارای باز آلی تیمین پیوند برقرار کرده است، قطعاً حاوی چند ویژگی زیر می‌باشد؟
 (الف) فاقد باز آلی یوراسیل است. (ب) در ساختار دنا حلقوی، یک گروه فسفات دارد.
 (ج) حاوی قند پنج کربنهٔ دئوکسی‌ریبوز است. (د) دارای باز آلی نیتروژن‌دار پورینی است.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۳۵- چند ویژگی زیر در مورد نوکلئیک‌اسیدهای طبیعی، صحیح نمی‌باشد؟
 (الف) در هر نوع مولکول، نسبت مولکولی آدنین به تیمین همیشه ثابت است.
 (ب) در RNA، تعداد نوکلئوتیدهای گوانین‌دار و سیتوزین‌دار برابر است.
 (ج) در مولکول DNA، تعداد قندهای آدنین با تیمین برابر است.
 (د) در مولکول‌های DNA، نسبت مولکول سیتوزین‌دار به گوانین‌دار همیشه ثابت است.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۳۶- اگر توالی بخشی از یک رشته مولکول DNA به صورت TAGCTAGC باشد، توالی مولکول RNA که از رشتهٔ مکمل آن ساخته می‌شود، دارای کدام ترتیب زیر خواهد بود؟

(۱) UAGCUAGC (۲) AUCGAUCG (۳) ATCGATCG (۴) UACGUACG

- ۳۷- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «به‌طور معمول، در حالت طبیعی در یک مولکول DNA،»
 (الف) در مقابل نوکلئوتید با باز آلی دو حلقه‌ای، همواره نوکلئوتید با باز آلی تک حلقه‌ای قرار می‌گیرد.
 (ب) هر جفت نوکلئوتید با جفت نوکلئوتید مجاور از طریق پیوند فسفودی‌استر به هم متصل می‌شود.
 (ج) همهٔ نوکلئوتیدهای دارای باز مکمل، با پیوند هیدروژنی به هم متصلند.
 (د) اولین بار واتسون و کریک متوجه دورشته‌ای بودن مارپیچ آن شدند.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۳۸- چند مورد از عبارات زیر در مورد مولکول‌های وراثتی حاوی ژن صحیح است؟
 (الف) برخلاف هر نوع دیگر از نوکلئیک‌اسید، دارای پیوند هیدروژنی است.
 (ب) نوکلئوتیدهای سیتوزین‌دار آن برخلاف نوع تیمین‌دار آن، در RNA نیز وجود دارند.
 (ج) نمی‌تواند خاصیت انتقال اطلاعاتی خود را در برابر گرمای گشودهٔ یاخته حفظ کند.
 (د) حداکثر چهار رشته از آن‌ها در هر فام‌تن یوکاریوتی وجود دارد.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۳۹- چند عبارت زیر صحیح می‌باشد؟
 (الف) پیوندی که دو رشته دنا را مقابل هم نگه می‌دارد، به تنهایی انرژی کمی دارد.
 (ب) پیوندی که تخریب آن در هر ستون دنا سبب جدایی نوکلئوتیدها می‌شود، از نوع اشتراکی می‌باشد.
 (ج) در ستون‌های دنا برخلاف پله‌های آن، بخش نیتروژن‌دار وجود ندارد.
 (د) جدایی کامل دو رشته دنا، پایداری مولکول را بر هم نمی‌زند.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۴۰- چند مورد زیر دربارهٔ نوعی نوکلئیک‌اسید که قند آن همواره یک اتم اکسیژن از نوع دیگر کمتر دارد، نادرست است؟
 (الف) باز شدن پیوندهای هیدروژنی در برخی قسمت‌های آن، پایداری آن را به هم می‌زند.
 (ب) در همهٔ نمونه‌های مورد بررسی چارگاف، نسبت مقدار $\frac{A+G}{T \times C}$ برابر یک بود.
 (ج) محققین قبل از چارگاف معتقد بودند که همواره تعداد آدنین در دو رشته آن با گوانین برابر است.
 (د) ثبات قطر آن در پایداری اطلاعات مؤثر است که به دلیل رابطهٔ مکملی بازها می‌باشد.

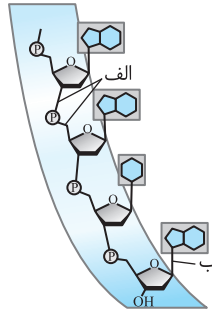
(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴



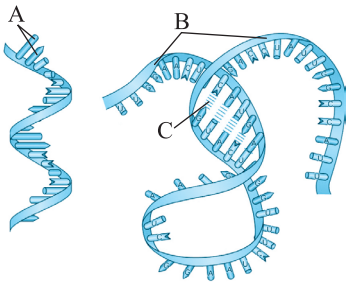


- ۴۱- قسمت‌هایی از هر نوکلئوتید که می‌تواند ساختار مکملی با نوکلئوتید دیگر داشته باشد، نمی‌تواند،
 (۱) مورد استفاده باکتری‌های آمونیاک‌ساز خاک قرار گیرد.
 (۲) سبب ایجاد ماده انتقال دهنده الکترون در راکتور شود.
 (۳) در غلاف روی ماهیچه سبب تولید کراتین فسفات پر انرژی شود.
 (۴) در تولید ماده از انرژی به کار بیاید.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد



- ۴۳- پیوند برخلاف
 (۱) الف - ب، بین دو عامل نیتروژن دار رخ می‌دهد.
 (۲) ب - الف، از نوع اشتراکی می‌باشد.
 (۳) الف - ب، در مولکول ATP وجود ندارد.
 (۴) ب - الف، سبب یکسان بودن قطر DNA می‌شود.



- ۴۴- چند مورد زیر درباره شکل‌های مقابل که دو نوع قند پنج کربنی دارند، صحیح می‌باشد؟
 (الف) ساختار A در ایجاد C مؤثر است.
 (ب) A و B سبب ایجاد ستون‌های نردبان در مدل واتسون و کریک می‌شوند.
 (ج) پیوند C در بین مونومرهای مختلف B دیده نمی‌شود.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) صفر مورد



انواع رنا

- ۴۵- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «نوکلئیک اسیدی که نقش کاتالیزوری دارد و قطعاً»
 (الف) در ساختار رناتن شرکت دارد - در بیان ژن دخالت ندارد.
 (ب) اطلاعات دنا را به سیتوپلاسم می‌برد - دو سر آزاد فسفات و کربوکسیل دارد.
 (ج) مسئول حمل آمینواسیدها می‌باشد - از روی اطلاعات آن پروتئین ساخته می‌شود.
 (د) قند آن یک اتم اکسیژن کمتر از نوع دیگر دارد - دو رشته خطی یا حلقوی دارد.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد



ژن

- ۴۶- اطلاعات وراثتی دنا، در واحدهایی به نام (A) سازماندهی می‌شود که این واحدها وقتی بیان می‌شوند دو نوع ماده (B) و (C) را می‌توانند تولید کنند. درباره این عبارت چند مورد زیر صحیح نمی‌باشد؟
 (الف) (A) بخشی از یک رشته دنا می‌باشد.
 (ب) (B) و (C) هر دو حاوی نیتروژن و فسفات می‌باشند.
 (ج) (A) برخلاف (B) و (C) از نوکلئوتید تشکیل شده است.
 (د) (B) و (C) برخلاف (A) همواره تک رشته‌ای هستند.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد

- ۴۷- نوعی از RNA، اطلاعات DNA، را به سمت محلی در یاخته می‌برد که همواره در ساختار خود دارای نوع خاصی RNA می‌باشد، RNA همیشه موجود در این ساختار حاوی چند ویژگی زیر می‌باشد؟

- (الف) مسئول انتقال آمینواسیدها می‌باشد.
 (ب) همانند DNA هسته‌ای همواره دو سر متفاوت دارد.
 (ج) رمزهای ساخت پروتئین رناتنی را حمل می‌کند.
 (د) فاقد جایگاه فعال برای عمل سرعت‌دهندگی به واکنش‌ها می‌باشد.

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) مورد



نقش ATP

- ۴۸- انرژی زیستی رایج در یاخته که ساختار نوکلئوتیدی دارد، در چند مورد زیر کاربرد ندارد؟

- (الف) خروج K^+ و ویتامین B_{12} از یاخته پوششی روده به فضای بین‌یاخته‌ای
 (ب) انتقال یون پتاسیم به درون یاخته پوششی روده
 (ج) انتقال کلسیم از فضای تارچه به شبکه آندوپلاسمی
 (د) لغزیدن و اتصال سر میوزین به اکتین در یاخته حاوی میوگلوبین عضله دوسر بازو
 (ه) خروج ریزکسیسه حاوی دوپامین از نورون پیش‌سیناپسی

۱ (۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۴ (۴) صفر مورد

- ۴۹- در آزمایشات مشخص شد که
 (۱) گرفت - ماده وراثتی دنا، می‌تواند بین یاخته‌ها منتقل شود.
 (۳) چارگاف - در هر نوع نوکلئیک اسید، مقدار آدنین و تیمین برابر است.
 (۲) اشعه ایکس - DNA، مولکولی است که حداکثر در ساختار خود دوزنجیره دارد.
 (۴) مختلف ایوری - ماده وراثتی، نمی‌تواند از نوع ماده آمینواسیددار باشد.



- ۵۰- منبع رایج انرژی در یاخته جانوری، واجد چند ویژگی زیر می‌باشد؟
 (الف) توسط برخی آنزیم‌های دارای نقش ترابری مواد، هیدرولیز می‌شود.
 (ب) در فرایندهای فتوسنتز و تنفس یاخته‌ای نقش حامل الکترونی دارند.
 (ج) همواره دارای قند ریوز بوده و دو پیوند پرانرژی بین فسفات‌های آن برقرار است.
 (د) به صورت پلی‌ساکاریدی در کبد و ماهیچه جانوران ذخیره می‌شود.
 (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

- ۵۱- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «نوکلئیک اسیدی که تک‌رشته‌ای می‌باشد،»
 (الف) در ماده زمینه‌ای سیتوپلاسم سرخس تولید می‌شود.
 (ب) فاقد قند و پیوند هیدروژنی می‌باشد.
 (ج) در ساختار پروتئین رناتی می‌تواند شرکت کند.
 (د) از روی بخشی از یک رشته DNA ساخته می‌شود.
 (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴



- ۱- چند مورد عبارت مقابل را به درستی تکمیل می‌کند؟ «در آزمایش‌های گرفت،»
 (الف) در آزمایش دوم برخلاف آزمایش اول موش‌ها زنده ماندند و به این نتیجه رسیدند که پوشینه عامل مرگ موش‌ها است.
 (ب) در دو مورد از آزمایش‌ها از باکتری‌های فاقد پوشینه استفاده شد که در یک مورد موش‌ها مردند.
 (ج) در آزمایش آخر، تعدادی از باکتری‌های بدون پوشینه با ایجاد تغییر در خود، پوشینه ساختند.
 (د) در آزمایشی که هر دو نوع از این باکتری حضور داشتند، متوجه شدند که دنا می‌تواند بین دو یاخته منتقل شود.
 (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴



- ۲- چند مورد عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کند؟ «در هر آزمایشی از ایوری و همکارانش که برای اولین بار»
 (الف) فهمیدند دنا عامل وراثتی است، از چهار نوع آنزیم هیدرولیزکننده مواد آلی استفاده کرده بودند.
 (ب) متوجه شدند پوشینه به تنهایی عامل بیماری در موش نیست، فقط از باکتری‌های مرده استفاده کرده بودند.
 (ج) از پروتئاز استفاده کردند، سپس محلول باقی‌مانده را به محیط کشت باکتری پوشینه‌دار اضافه کردند.
 (د) از عصاره استخراج شده در گریزان استفاده کردند، متوجه شدند لایه‌های دارای DNA، عامل به ارث رسیدن صفات هستند.
 (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴



- ۳- چند مورد جمله مقابل را به درستی کامل می‌نماید؟ «پیوند اشتراکی (کووالانسی)،»
 (الف) هم درون نوکلئوتیدها و هم بین نوکلئوتیدها وجود دارد.
 (ب) بین قند و فسفات یک نوکلئوتید در ایجاد پیوند فسفودی‌استر شرکت نمی‌کند.
 (ج) بین فسفات و باز آلی یک نوکلئوتید وجود ندارد.
 (د) بین کربن درون حلقه قندی یک نوکلئوتید با فسفات نوکلئوتید دیگر وجود دارد.
 (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴



- ۴- واحدهای تکرارشونده که برای تولید ساختار ماده ذخیره‌کننده و یا انتقال دهنده اطلاعات وراثتی یاخته، نقش اساسی دارند، کدامیک از موارد دیگر، کاربردی ندارند؟
 (۱) ایجاد پتانسیل آرامش در دو سوی غشای نورون‌ها
 (۲) تولید ماده آلی یا انرژی در برخی اندامک‌های زنبق
 (۳) فعالیت آنزیم‌های پروتئینی به کمک برخی فلزات
 (۴) تولید منبع رایج انرژی در فعالیت‌های میتوکندری

۵- با استفاده از روش تاباندن پرتو ایکس، برای اولین بار مشخص شد که

- (۱) در همه مولکول‌های DNA نسبت A به T و C به G برابر ۱ است.
 (۲) مولکول DNA حالت مارپیچی و بیشتر از یک رشته دارد.
 (۳) مولکول DNA، دو رشته‌ای است که این دو رشته حول یک محور فرضی پیچیده شده‌اند.
 (۴) رشته‌های مارپیچ مولکول DNA توسط پیوند هیدروژنی کنار یکدیگر نگه داشته می‌شود.

۶- چند مورد زیر درباره ساختار و مطالعات روی مولکول‌های DNA صحیح می‌باشد؟

- (الف) محققان قبل از چارگاف، تصور می‌کردند که نسبت $\frac{T+A}{C+G}$ همواره برابر یک می‌باشد.
 (ب) مکمل بودن بازهای آلی، نتایج آزمایش چارگاف را تأیید می‌کند.
 (ج) ثبات قطر DNA به دلیل تعداد پیوند هیدروژنی یکسان بین بازهای مختلف می‌باشد.
 (د) یاخته‌های یوکاریوتی فاقد دنا بی با فسفات و هیدروکسیل غیرآزاد می‌باشند.
 (۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۷

- چند عبارت زیر در مورد نوکلئیک اسیدها نادرست می‌باشد؟
 (الف) باز آلی دنا یک اتم اکسیژن از باز آلی رنا کمتر دارد.
 (ب) پورین‌ها از حلقه ۶ ضلعی خود به قند پنتوز متصل می‌شوند.
 (ج) به‌طور معمول روبه‌روی نوکلئوتید آدنین‌دار DNA، دو نوع نوکلئوتید مکمل می‌تواند قرار بگیرد.
 (د) پیوند هیدروژنی بازها بین حلقه ۵ ضلعی با ۶ ضلعی باز مکمل انجام می‌شود.

(۴) ۴ مورد

(۳) ۳ مورد

(۲) ۲ مورد

(۱) ۱ مورد

۸

- کدام یک عبارت «در نوکلئوتیدها، بخش(هایی) که فاقد» را به درستی تکمیل می‌کند؟
 (۱) از دو طرف خود پیوند اشتراکی تشکیل می‌دهند - نیتروژن می‌باشند.
 (۲) در تشکیل فسفودی‌استر شرکت دارند - حلقه ۵ ضلعی می‌باشند.
 (۳) دو حلقه آلی دارند - توانایی تشکیل پیوند با نوکلئوتید دیگری می‌باشند.
 (۴) فاقد حلقه آلی می‌باشند - عامل هیدروکسیل نمی‌باشند.

۹

در هر مولکول DNA همواره تعداد با متفاوت می‌باشد.

- (۱) باز پورین - باز پیریمیدین
 (۲) پیوند فسفودی‌استر - باز آلی
 (۳) فسفات یک رشته - تعداد حلقه نیتروژن‌دار
 (۴) نوکلئوتید - تعداد حلقه آلی نیتروژن‌دار

۱۰

- نوعی از RNA که مسئول می‌باشد، قطعاً
 (۱) انتقال اطلاعات ساخت آمیلاز به رناتن - فاقد پیوند هیدروژنی می‌باشد. (۲) انتقال آمینواسید به رناتن - فقط پیوند اشتراکی دارد.
 (۳) شرکت در نوعی ساختار یاخته‌ای - از روی دو رشته DNA ساخته می‌شود. (۴) دخالت در بیان ژن - نقش آنزیمی ندارد.

تحلیل آزمونک

تاریخ / (باز دهم) زمان صرف شده / (باز دهم) درصد آزمون / (باز دهم)
 تست‌های درست / (باز دهم) تست‌های نژده / (باز دهم) تست‌های غلط / (باز دهم)
 تست‌هایی که نزدیک کنکور باید مرور شود



درسنامه

هماندسازی DNA (دنا)

گفتار ۲

در این قسمت می‌خواهیم درباره روش زیاد شدن و کپی‌سازی DNA در یاخته صحبت کنیم و ببینیم چگونه اطلاعات DNA، بدون کم و کاست به یاخته‌های دیگر منتقل می‌شود. قطعاً مدل واتسون و کریک و وجود رابطه مکملی بین بازها این امکان را ایجاد کرد که بتوان حدس زد، چگونه یک مولکول دنا قرار است به دو مولکول دختری تبدیل شود.

هماندسازی DNA: به ساخته شدن مولکول DNA جدید (دختری) از روی DNA قدیمی (مادری) همانندسازی می‌گوییم که برای آن در ابتدا سه طرح را پیشنهاد کردند: (دقت کنید که این طرح‌ها تئوری بودند و از نظر عملی در ادامه یاد می‌گیرید که فقط یکی از آن‌ها در طبیعت و یاخته صورت می‌گیرد).

الف) همانندسازی حفاظتی

در این طرح تصور می‌کردند که دو رشته DNA مادر، دست نخورده باقی می‌ماند و به یک یاخته می‌رسد ولی یک مولکول DNA جدید با دو رشته جدید وارد یاخته دیگر می‌شود. به‌طور مثال برای ردیابی مولکول‌های حاصله و تفاوت آن با نوع اولیه از بازهای آلی متفاوت استفاده می‌کنیم. مثلاً اگر DNA مادر را با نیتروژن‌های معمولی ^{14}N تصور شود و همانندسازی در محیط دارای نوکلئوتیدهایی با نیتروژن سنگین ^{15}N انجام شود، از دو مولکول حاصله یکی

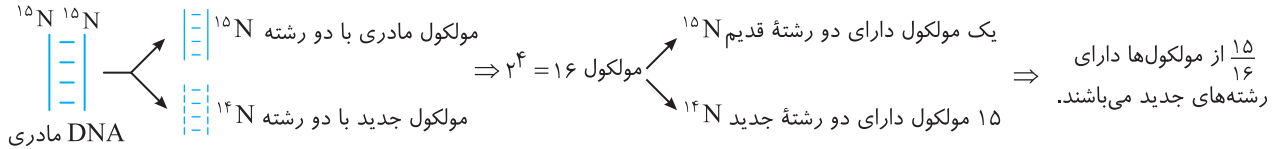


دارای دو رشته ^{14}N و یکی دارای دو رشته جدید با ^{15}N تشکیل می‌شوند. در این روش فرض بر این است که در دناي اولیه هیچ پیوندی شکسته نمی‌شود و فقط یکی از دناهای حاصله، هر پیوند هر دو رشته آن جدید می‌باشد. اگر این دو مولکول را وارد سانتریفیوژ کنیم دو نوار ایجاد می‌شود. یکی بالاتر برای مولکول سبک و دیگری پایین‌تر برای نمونه سنگین $\text{N}=15$.

نکته

در روش همانندسازی حفاظتی اگر n نسل در محیط دارای نوکلئوتیدهای جدید همانندسازی انجام دهیم، در نسل nام، 2^n مولکول به دست می‌آید که همواره، یک مولکول دارای دو رشته DNA قدیمی مادری است و سایر مولکول‌ها دارای هر دو رشته جدید می‌باشند.

مثال: اگر یک مولکول DNA دارای ^{15}N را در محیط معمولی ^{14}N تا چهار نسل به روش حفاظتی همانندسازی کنیم، (الف) در نسل چهارم چه نسبت از مولکول‌ها دارای رشته‌های جدید می‌باشند؟ (ب) اگر مولکول‌های حاصله را در نسل چهارم سانتریفیوژ کنیم، چند نوار و با چه ضخامت‌هایی دیده می‌شود؟
پاسخ: (الف) در این حالت 2^4 یا ۱۶ مولکول به دست می‌آید که همواره یک مولکول آن هر دو رشته ^{15}N سنگین وارد ولی ۱۵ مولکول دیگر دارای دو رشته سبک ^{14}N می‌باشد.



(ب) چون در نسل چهارم از ۱۶ مولکول، دو نوع دنا، یکی سنگین با دو رشته ^{15}N و یکی سبک با دو رشته ^{14}N داریم، پس دو نوار در لوله تشکیل می‌شود ولی چون تعداد نوارهای سبک ۱۵ برابر است، قطر نوار تشکیل شده سبک در بالای لوله سانتریفیوژ بیشتر است.

(ب) همانندسازی غیر حفاظتی (پراکنده)

در این طرح، بیان می‌شود که قطعاتی از DNA مادری در هر دو رشته از هم جدا شده و به همراه قطعاتی از رشته‌های جدید در هر مولکول جدید ایجاد می‌شوند. یعنی مثلاً اگر DNA مادری حاوی ^{14}N باشد و نوکلئوتیدهای جدید از نوع ^{15}N باشند، در همه مولکول‌های حاصله و در همه رشته‌های آن‌ها، هم بازهای ^{14}N و هم ^{15}N وجود دارند. پس در نسل nام آن‌ها نیز در هر یاخته، هر دو نوع ^{14}N و ^{15}N وجود دارد.



نکته

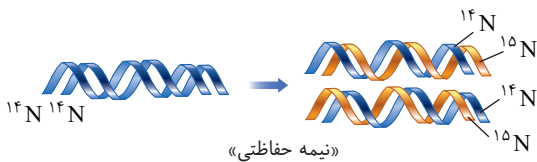
در این مدل همانندسازی، باید برخی قسمت‌های DNA قبلی با شکستن پیوند فسفودی‌استر و هیدروژنی از هم جدا شوند تا برخی قسمت‌های DNA دختری جدید در بین آن‌ها قرار گیرد. اگر مولکول‌های حاصل از این روش را سانتریفیوژ کنیم هیچ‌گاه نباید نواری کاملاً در بالای لوله یا کاملاً در پایین لوله دیده شود. چون چگالی مولکول‌ها همواره دارای بازهای ^{14}N و ^{15}N می‌باشد.

مثال: اگر یک مولکول DNA معمولی را در محیط دارای نوکلئوتیدهایی با نیتروژن رادیواکتیو ^{15}N به روش غیرحفاظتی همانندسازی کنیم، در نسل چهارم چند مولکول حاوی نوکلئوتیدهای جدید نمی‌باشند؟

پاسخ: در همانندسازی غیرحفاظتی، همه مولکول‌ها دارای نوکلئوتیدهای جدید و قدیمی می‌باشند و جواب صفر است.

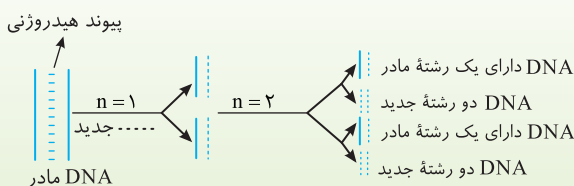
(ج) همانندسازی نیمه حفاظتی

این طرح که در حقیقت طرح صحیح همانندسازی در طبیعت می‌باشد، بیان می‌کند که دو رشته DNA مادری هر کدام به تدریج از دیگری جدا می‌شود و یک رشته جدید روبه‌روی آن ساخته می‌شود. در حقیقت هر مولکول DNA جدید، یک رشته جدید از روی رشته الگوی مادری ساخته است، پس دو مولکول حاصله، یک رشته قدیمی از مادر و یک رشته جدید دارند.



چند نکته مهم در بررسی تست‌ها

- ① در این روش، پیوند فسفودی‌استر برخلاف هیدروژنی در دنا ی مادری شکسته نمی‌شود. در مولکول حاصله، پیوندهای هیدروژنی جدید بین رشته جدید و رشته مادری ایجاد شده و در هر کدام، یک رشته جدید با پیوند فسفودی‌استر جدید ایجاد شده است.
- ② در همانندسازی نیمه‌حفاظتی بعد از n نسل همانندسازی، همواره 2^n مولکول DNA به دست می‌آید که همیشه دو مولکول آن، دارای یک رشته از مادر اولیه و یک رشته جدید می‌باشند و بقیه مولکول‌ها هر دو رشته آن‌ها جدید است.
- ③ هر سه مدل همانندسازی از اصل چارگاف تبعیت می‌کنند یعنی روبه‌روی هر باز آلی پورینی، یک باز آلی پیریمیدینی قرار می‌گیرد.
- ④ مولکولی با دو رشته قدیمی (مادری) فقط در طرح حفاظتی و مولکولی با هر دو رشته، دارای نوکلئوتیدهای جدید و قدیمی در طرح غیرحفاظتی دیده می‌شود.



تست ۶

اگر دناى دارای ^{15}N بخواهد با نوکلئوتیدهای دارای ^{14}N به روش همانندسازی کند، انتظار می‌رود پس از همانندسازی، در لوله‌های آزمایش خارج شده از دستگاه فراگرزانه
 (۱) حفاظتی - یک بار - یک نوار در وسط لوله تشکیل شود.
 (۲) نیمه‌حفاظتی - دو بار - یک نوار در وسط لوله تشکیل شود.
 (۳) حفاظتی - دو بار - دو نوار یکی در بالا و دیگری در پایین لوله تشکیل شود.
 (۴) نیمه‌حفاظتی - یک بار - دو نوار یکی در وسط و دیگری در پایین لوله تشکیل شود.

پاسخ ۳

در روش حفاظتی، پس از دوبار همانندسازی دو نوار تشکیل می‌شود. یکی شامل دناى دورشته‌ای ^{15}N که به علت سنگین‌تر بودن در پایین لوله و دیگری نوار مربوط به دناهای دورشته‌ای ^{14}N است که به علت سبک‌تر بودن در بالای لوله قرار می‌گیرند. در این روش در وسط لوله نواری تشکیل نمی‌شود. در روش همانندسازی نیمه‌حفاظتی، در نسل اول یک نوار و در نسل دوم دو نوار در وسط و بالای لوله ایجاد می‌شود.

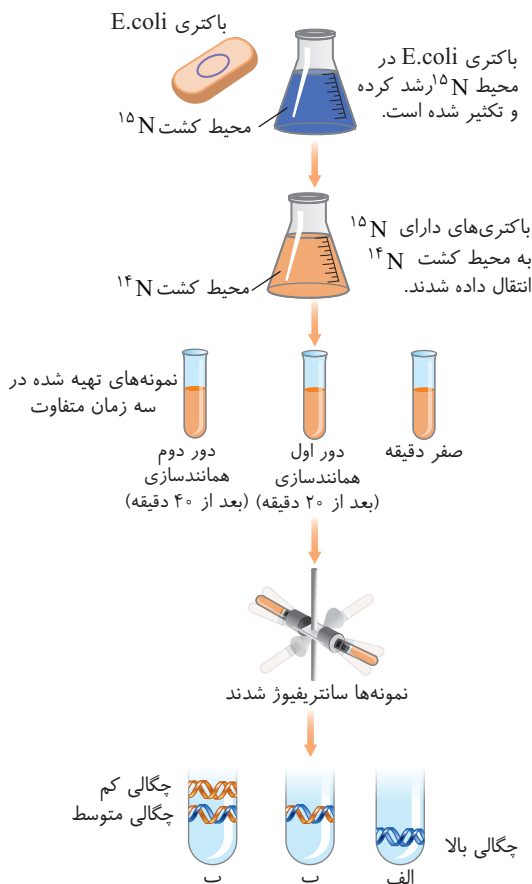
آزمایش مزلسون و استال برای تأیید طرح‌های همانندسازی

این دو محقق به صورت علمی به بررسی سه فرضیه یا طرح پیشنهادی برای مدل همانندسازی DNA پرداختند و برای تشخیص DNAهای جدید از قدیمی، از نوکلئوتیدهایی با ایزوتوپ سنگین ^{15}N نشانه‌گذاری شده، در نوکلئوتیدهای محیط استفاده کردند. آن‌ها سپس مولکول‌های حاصله را وارد دستگاه سانتریفیوژ با سرعت بالا کردند تا با بررسی آن‌ها پی به روش حقیقی همانندسازی دنا ببرند.

دو نکته مهم در بررسی تست‌ها

- دقت کنید که در دستگاه سانتریفیوژ سرعت بالا، هر نمونه‌ای که چگالی بیشتری داشته باشد و در واقع سنگین‌تر باشد، در بخش پایین‌تری از لوله قرار می‌گیرد. در این دستگاه DNAها را در فاصله زمانی هر ۲۰ دقیقه که مدت زمان تقسیم باکتری‌هاست استخراج می‌کنند و در محلولی حاوی **سزیم کلرید** در سرعت بسیار بالا سانتریفیوژ (فراگرزانه) می‌کنند. هر نمونه‌ای که چگالی بیشتری دارد، **پایین‌تر** قرار می‌گیرد.
- تعداد نوارهای تشکیل شده بیانگر انواع نمونه‌ها می‌باشد ولی ضخامت هر نوار، بیانگر مقدار آن نمونه در مقایسه با نمونه‌های دیگر می‌باشد. هر نواری که ضخیم‌تر باشد، تعداد نمونه بیشتری داشته است.

روش آزمایش مزلسون و استال



آن‌ها ابتدا باکتری‌های حاوی نوکلئوتیدهای معمولی با باز آلی حاوی ^{14}N را در محیط دارای نوکلئوتیدهای آزاد سه‌فسفاته ^{15}N کشت دادند و پس از چندین مرحله همانندسازی و تکثیر، متوجه شدند که برخی باکتری‌ها دارای DNAهایی هستند که حاوی دو رشته سنگین (^{15}N) می‌باشند. در این حالت در لوله سانتریفیوژ در لحظه صفر، یک نوار در پایین لوله مربوط به نمونه‌های دارای دو رشته ^{15}N مشاهده می‌کردند. آن‌ها سپس این باکتری‌ها را در محیط کشت حاوی نیتروژن معمولی (^{14}N) قرار دادند. پس از حدود ۲۰ دقیقه که مدت زمان تقسیم معمولی باکتری‌ها می‌باشد، نسل بعد را از محیط کشت جدا کردند و سپس، DNAهای باکتری‌ها را استخراج و در محلول سزیم کلرید، با سرعت بسیار بالا آن‌ها را سانتریفیوژ (فراگرزانه) کردند تا آن‌ها را بررسی کنند. آن‌ها متوجه شدند که DNA باکتری‌های اولیه همگی در **انتای لوله سانتریفیوژ** و در یک خط قرار می‌گرفتند (چون همگی حاوی DNA با نیتروژن ایزوتوپ سبک ^{15}N بوده‌اند). پس از ۲۰ دقیقه اول، یعنی در پایان دور اول همانندسازی، در یک نوار در میانه لوله سانتریفیوژ (گرزانه) قرار گرفتند و DNA آن‌ها همگی چگالی متوسطی داشتند. در پایان ۲۰ دقیقه مطمئن شدند که روش همانندسازی از نوع حفاظتی نمی‌باشد چون در آن صورت باید دو نوار در بالا و پایین لوله تشکیل می‌شد. بعد از ۴۰ دقیقه از شروع آزمایش که نسل دوم باکتری‌ها ایجاد شدند، مزلسون و استال در لوله سانتریفیوژ دو نوار مشاهده کردند یکی در **میانه** که حاوی DNA با چگالی متوسط بود و یکی نوار **بالای** لوله که حاوی DNA با چگالی سبک بود.

نکته

مزلسون و استال پس از بررسی نسل دوم دناها، فهمیدند که روش و طرح همانندسازی صحیح DNA، فقط به صورت **نیمه حفظ شده** می‌باشد چون اگر روش همانندسازی پراکنده یا غیرحفاظتی بود، هیچ‌گاه نباید مولکول‌هایی با چگالی کاملاً سبک در بالای لوله تشکیل می‌شد. حتماً می‌دانید دلیل این امر چیست! چون در روش غیرحفاظتی هر رشته و مولکول هم ^{14}N و هم ^{15}N دارد.

نکته

مزلسون و استال، پس از ۲۰ دقیقه و بررسی نسل اول دناها، فقط فهمیدند که روش حفاظتی صحیح نمی‌باشد ولی پس از نسل دوم و دیدن دو نوار سبک و متوسط دریافتند که روش صحیح، فقط نیمه‌حفاظتی می‌باشد.

تست ۷

در باره آزمایش مزلسون و استال، کدام گزینه صحیح است؟

(قلم‌چی)

- (۱) نیتروژن موجود در بازهای آلی دناهای معمولی، به صورت ایزوتوپ ^{15}N است.
 - (۲) باکتری‌ها قابلیت ساخت نوکلئوتیدهای آدنین‌دار با استفاده از ایزوتوپ نیتروژن موجود در محیط کشت را دارند.
 - (۳) مولکول‌های دنا دارای ایزوتوپ نیتروژن ^{15}N نسبت به ایزوتوپ ^{14}N چگالی بیشتری دارند و در بخش بالاتر قرار می‌گیرد.
 - (۴) سانتیفریوژ در محلول سزیم کلرید سبب شد که مولکول‌های دنا از باکتری خارج شوند و بر اساس چگالی در محیط حرکت کنند.
- دقت کنید باکتری‌ها هنگامی که در محیط کشت دارای ایزوتوپ نیتروژن ^{15}N قرار گرفتند، توانستند این نیتروژن را وارد بازهای آلی خود کنند (بازهای آلی جدید بسازند) و بدین ترتیب مولکول دنا با وزن مولکولی بیشتر ساخته شد.

پاسخ ۲

تله‌های تستی (۱): نیتروژن موجود در دناهای معمولی ایزوتوپ ^{14}N است. / گزینه (۳): دقت کنید مولکول‌های دارای ایزوتوپ ^{15}N نسبت به مولکول‌های دارای ایزوتوپ ^{14}N ، سنگین‌تر هستند و چگالی بیشتری دارند و در نتیجه در بخش پایین‌تری از لوله آزمایش سانتیفریوژ قرار می‌گیرد. / گزینه (۴): دنا را ابتدا از یاخته‌ها خارج می‌کنند و در محلول سزیم کلرید قرار می‌دهند و سانتیفریوژ می‌کنند.

تست ۸

اگر یک مولکول DNA دارای چگالی متوسط را در محیط دارای بازهای آلی ^{15}N تا دو نسل همانندسازی انجام دهیم، در لوله سانتیفریوژ شده با سرعت بالای حاصله، نوار در لوله ایجاد می‌شود.

- (۱) نیمه‌حفاظتی - دو - وسط و پایین (۲) غیرحفاظتی - یک - بالای (۳) حفاظتی - دو - وسط و بالای (۴) نیمه‌حفاظتی - یک - وسط
- در این سؤال خیلی دقت کنید چون DNA اولیه یا مادری از ابتدا **چگالی متوسط** داشته است یعنی یک رشته ^{14}N و یک رشته ^{15}N داشته است و می‌خواهد دو نسل در محیط ^{15}N همانندسازی کند.

پاسخ ۱

مولکول اولیه	مدل همانندسازی	نسل اولیه	لوله سانتیفریوژ نسل اول	نسل دوم	لوله سانتیفریوژ نسل دوم
	حفاظتی	^{14}N / متوسط ^{15}N / سنگین	متوسط / سنگین	متوسط / سنگین / سنگین	نوار متوسط نازک / نوار قطور برای سنگین‌ها
^{15}N / سنگین ^{14}N / متوسط	نیمه‌حفاظتی	^{15}N / سنگین جدید مادر / متوسط / جدید مادر	متوسط / سنگین	سنگین / سنگین / متوسط	نوار متوسط نازک / نوار سنگین قطور
	غیرحفاظتی	متوسط	متوسط	متوسط	نوار متوسط قطور

نکته مهم

اگر مولکول اولیه که همانندسازی می‌کند مولکولی با چگالی متوسط باشد، نوع همانندسازی نیمه‌حفاظتی و حفاظتی نتایج یکسانی دارد. (البته این تست زیر اهمیت کمتری ندارد و بیشتر جنبه تفهیم و تفاوت مدل‌ها و طرح‌های همانندسازی را بیان می‌کند.)

هماندسازی دنا

پس از اینکه مطمئن شدند که روش همانندسازی دنا، نیمه حفاظتی است، این سؤال پیش آمد که آیا دو رشته دنا کاملاً از هم جدا می شود و سپس همانندسازی شروع می شود یا این عمل به تدریج رخ می دهد تا پایداری مولکول حفظ شود؟ در ابتدا به بررسی عوامل مورد نیاز برای همانندسازی دنا می پردازیم:

عوامل مورد نیاز برای همانندسازی DNA

● (۱) مولکول DNA الگو

کل هر دو رشته DNA اولیه در همانندسازی نقش الگو را دارد.

● (۲) واحد سازنده

برای ساخت دنا، نوکلئوتیدهایی سه فسفات داخل یاخته با قند **دئوکسی ریبوز** نیاز می باشند که طی همانندسازی، ابتدا دو گروه فسفات با شکسته شدن پیوند اشتراکی از دست داده و سپس به صورت یک فسفات در رشته قرار می گیرد تا یک رشته از هر دو مولکول DNA جدید (دختری) ساخته شود.

● (۳) آنزیم ها (انواعی از آنزیم ها مورد نیاز است که دو نوع اصلی آن ها به صورت زیر می باشد.)

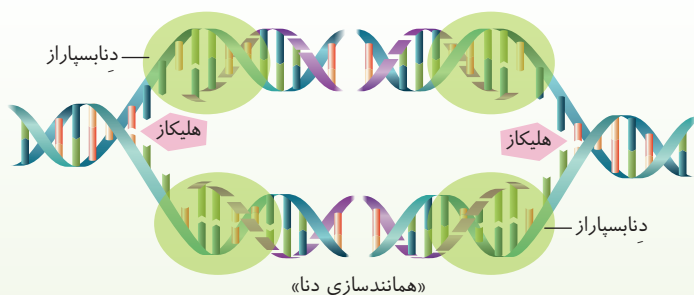
الف) هلیکاز: ابتدا مارپیچ DNA را باز کرده و سپس پیوندهای **هیدروژنی** دو رشته DNA را به تدریج باز می کند.
ب) DNA پلیمراز (دنا بسپاراز): وظیفه ساخت یا عمل بسپارازی رشته پلی نوکلئوتید جدید و عمل **ویرایش** (نوکلئازی) دارد.

مراحل همانندسازی DNA

قبل از شروع همانندسازی DNA (که برای کروموزوم های هسته در ابتدای مرحله S ایشرفاز مح بشود) ابتدا باید به کمک آنزیم های پیچ و تاب دنا باز شود و در یوکاریوت ها، هیستون ها و سایر پروتئین های اطراف DNA که سبب فشردگی آن شده بودند را در کروموزوم ها جدا کنند، سپس سایر آنزیم های اصلی شروع به همانندسازی می کنند.

در هر مولکول DNA، محل یا محل های **اختصاصی** وجود دارد که به آن ها نقاط شروع همانندسازی می گوئیم. آنزیم (ها) **هلیکاز** می توانند این محل ها را شناسایی کنند. ابتدا مارپیچ یا نردبان DNA را از هم باز می کنند و سپس با شکستن پیوندهای **هیدروژنی**، بخشی از دو رشته DNA را از هم فاصله می دهند. وقتی در اثر عمل هر آنزیم هلیکاز، قسمتی از دو رشته DNA از یکدیگر جدا شوند، یک قسمت Y مانند به نام **دوراهی همانندسازی** ایجاد می شود. **در محل هر دوراهی همانندسازی، دو رشته DNA از هم جدا شده است و یک آنزیم هلیکاز وجود دارد.** در این حالت در هر دوراهی، دو آنزیم DNA پلیمراز (دنا بسپاراز) نوکلئوتیدهای جدید را مقابل هر دو رشته الگو قرار می دهند.

چند نکته بسیار مهم در حل تست ها



① هر نوکلئوتید سه فسفات ابتدا به صورت خودبه خودی با پیوندهای هیدروژنی به نوکلئوتید دارای باز آلی روبه رو و مکمل خود در رشته الگو قرار می گیرد، پس دنا بسپاراز با شکستن پیوند اشتراکی پراورزی بین فسفات ها، **دو فسفات** نوکلئوتید جدید را از آن جدا می کند و سپس با اتصال به گروه هیدروکسیل نوکلئوتید قبلی یک پیوند کووالانسی **فسفودی استر** را کامل می کند. سپس نوکلئوتید بعدی می آید و پیوند فسفودی استر جدیدی تشکیل می شود. به همین ترتیب هلیکاز از جلوی دوراهی، دو رشته DNA اولیه را از هم جدا کرده و **هم زمان** دنا بسپارازها در حال ساخت دو رشته DNA جدید روبه روی رشته های مادری می باشند. این عمل تا رسیدن به انتهای مولکول DNA انجام می شود. همانندسازی در هر نقطه شروع، معمولاً از هر دو طرف این نقطه شروع می شود. یعنی معمولاً به ازای هر نقطه شروع همانندسازی، دو آنزیم هلیکاز فعال می شود و دو دوراهی همانندسازی ایجاد می شود و سپس چهار دنا بسپاراز، برای آن دو جهت مشغول فعالیت می شود.

طی همانندسازی، هلیکاز روی هر دو رشته دنا الگو قرار می گیرد ولی دنا بسپاراز روی فقط یک رشته دنا مادر که می خواهد رونویسی کند قرار می گیرد تا رشته مکمل را بسازد.

③ **هنگام** اضافه شدن هر نوکلئوتید سه فسفات به انتهای رشته در حال ساخت، دنا بسپاراز دو تا از فسفات های آن را جدا کرده و نوکلئوتید جدید به صورت تک فسفات در حال اتصال به رشته باقی می ماند پس می توان نتیجه گرفت که دنا بسپاراز مقدار فسفات های آزاد یاخته را زیاد کرده ولی از مقدار نوکلئوتیدهای آزاد سه فسفات می کاهد.

④ به جز هلیکاز، برای ساخت رشته پلی نوکلئوتیدی جدید، **انواعی** از آنزیم ها با یکدیگر همکاری دارند که یکی از مهم ترین آن ها **دنا بسپاراز** می باشد.

⑤ یاخته های فاقد دنا (گوبیوت های) یا یاخته های مثل اغلب یاخته های عصبی و یا لنفوسیت های عمل کننده (پلاسموسیت و T کثیره) چون توانایی تقسیم ندارند، دنا خطی آن ها همانندسازی ندارد.

۶ در شکل زیر مشاهده می‌شود که در محل دوراهی همانندسازی، حتی نوکلئوتید یوراسیل دار هم ممکن است وجود داشته باشد ولی در همانندسازی از آن استفاده نمی‌شود.



ویرایش

فرایند همانندسازی DNA به دلیل خاصیت رابطهٔ مکملی و جفت بودن بازهای آلی با دقت زیادی توسط دنباسپاراز انجام می‌شود و معمولاً نوکلئوتید مناسب با باز آلی مناسب روبه‌روی الگو قرار می‌گیرد. در برخی موارد نیز نوکلئوتید ورودی ممکن است مکمل مناسبی با رشته الگو نباشد، ولی دنباسپاراز پیوند فسفودی‌استر را با نوکلئوتید قبلی آن برقرار می‌کند. دنباسپاراز همواره خیلی وسواس است، یعنی وقتی هم نوکلئوتید جدید را به قدیمی وصل کرد، یک‌بار دیگر برمی‌گردد و کار خود را بازبینی می‌کند. اگر نوکلئوتید قرار داده شده باز آلی نامناسبی داشته باشد، خود دنباسپاراز با عمل نوکلئازی (هیدرولاز) پیوند فسفودی‌استر را شکسته و دوباره نوکلئوتید مناسب را روبه‌روی الگو قرار می‌دهد. به این عمل که سبب تصحیح اشتباه در همانندسازی DNA می‌شود، ویرایش می‌گوییم.

نکته

اگر ویرایش صورت نگیرد و اشتباه پایدار بماند، جهش ایجاد شده است که می‌تواند سبب ایجاد بیماری‌های ژنتیکی شود (فصل ۴).

- ۱) انتقال نوکلئوتید مناسب روبه‌روی الگو و شکستن پیوند اشتراکی پراثری بین گروه‌های فسفات
 ۲) برقرار کردن پیوند اشتراکی فسفودی‌استر در یک رشته دنا طی همانندسازی ← فعالیت پلیمرازی (بپراز)
 ۳) شکستن پیوند فسفودی‌استر کووالانسی در ویرایش ← فعالیت نوکلئازی

- ۱) شناسایی نقطه یا نقاط شروع همانندسازی به‌طور اختصاصی
 ۲) باز کردن مارپیچ DNA
 ۳) باز کردن تدریجی دو رشته DNA با شکستن پیوند هیدروژنی
- باز کردن مارپیچ دنا و هیستون‌ها ← کار آنزیم‌های ناشناس قبل از شروع همانندسازی
 کار هلیکاز دنا ← کار هلیکاز در ابتدای همانندسازی است.

(قلم‌چی)

تست ۹ کدام عبارت زیر در مورد همانندسازی دنا نادرست است؟

- در شرایطی می‌توان در ساختار دنا، در مقابل نوکلئوتید آدنین دار، نوکلئوتید سیتوزین دار مشاهده کرد.
 - باز شدن مارپیچ دنا، در نهایت منجر به شکل‌گیری ساختارهای Y مانند می‌شود که دوراهی همانندسازی نام دارند.
 - نواحی در حال همانندسازی در یوکاریوت‌ها می‌توانند دارای اندازه‌های متفاوتی باشند.
 - تعداد و طول حباب‌های همانندسازی تشکیل شده در مرحلهٔ مورولا نسبت به مرحلهٔ پس از تشکیل اندام‌ها بیشتر است.
- هر چه تعداد حباب‌ها بیشتر باشد، با توجه به ثابت بودن طول دنا، طول نواحی در حال همانندسازی در حباب‌ها کاهش خواهد یافت. در مراحل مورولا و بعد بلاستولا، نسبت به مرحله پس از تشکیل اندام سرعت تقسیم زیاد است و تعداد جایگاه‌های آغاز همانندسازی هم زیاد است.

پاسخ ۴

تله‌های تستی گزینهٔ (۱): در صورتی که آنزیم دنباسپاراز دچار اشتباه شود، این اتفاق می‌تواند مشاهده شود. / گزینهٔ (۲): به دنبال باز شدن مارپیچ دنا، ابتدا دو رشته دنا الگو از هم با می‌شوند و در نهایت ساختارهای Yمانندی شکل می‌گیرند که دوراهی‌های همانندسازی نام دارند. / گزینهٔ (۳): طبق شکل کتاب درسی کاملاً صحیح است.

تست ۱۰ پس از شروع همانندسازی DNA، کدام یک از اعمال زیر زودتر اتفاق می‌افتد؟

- تشکیل پیوند هیدروژنی بین بازهای مکمل
- جدا شدن هیستون‌ها از DNA اصلی
- تجزیهٔ پیوند اشتراکی
- تشکیل پیوند فسفودی‌استر

پاسخ ۱

در همانندسازی DNA به ترتیب اعمال زیر اتفاق می‌افتد:

- ۱) قبل از شروع همانندسازی، باید پروتئین‌های اطراف DNA مثل هیستون‌ها جدا شوند.
- ۲) در شروع همانندسازی، ابتدا توسط هلیکاز ماریچ DNA باز شده و سپس با تجزیه پیوند هیدروژنی، دو رشته DNA الگو از هم جدا می‌شوند و دوراهی همانندسازی ایجاد می‌شود.
- ۳) سپس آنزیم‌های دنباسپاراز، نوکلئوتیدهایی با بازهای مناسب را روبه‌روی دو رشته الگو قرار می‌دهند.
- ۴) ابتدا بین بازهای مکمل نوکلئوتیدهای جدید با رشته مادری پیوند هیدروژنی برقرار می‌شود.
- ۵) با ورود نوکلئوتیدهای بعدی، آنزیم دنباسپاراز باعث تشکیل پیوند فسفودی‌استر بین گروه‌های فسفات و قند می‌شود.
- ۶) در صورت ورود نوکلئوتید نامناسب، خود دنباسپاراز برمی‌گردد و با تجزیه پیوند فسفودی‌استر، نوکلئوتید نامناسب را برداشته و نوع مناسب را قرار می‌دهد که به آن ویرایش می‌گویند.

نکته

دقت داشته باشید که تشکیل پیوند هیدروژنی همواره به صورت خودبه‌خود بین بازهای آلی مکمل در دو مولکول می‌تواند رخ دهد ولی برای شکستن آن اگر تعداد زیادی شکسته شود، نیاز به آنزیم دارد. مثلاً هلیکاز شروع به شکستن این پیوند در شروع همانندسازی می‌کند ولی در فرایند ویرایش ضمن شکسته شدن پیوندهای فسفودی‌استر، در ادامه پیوند هیدروژنی خودبه‌خود تجزیه می‌شود و نیازی به آنزیم ندارد.

مقایسه همانندسازی DNA در پروکاریوت‌ها و یوکاریوت‌ها

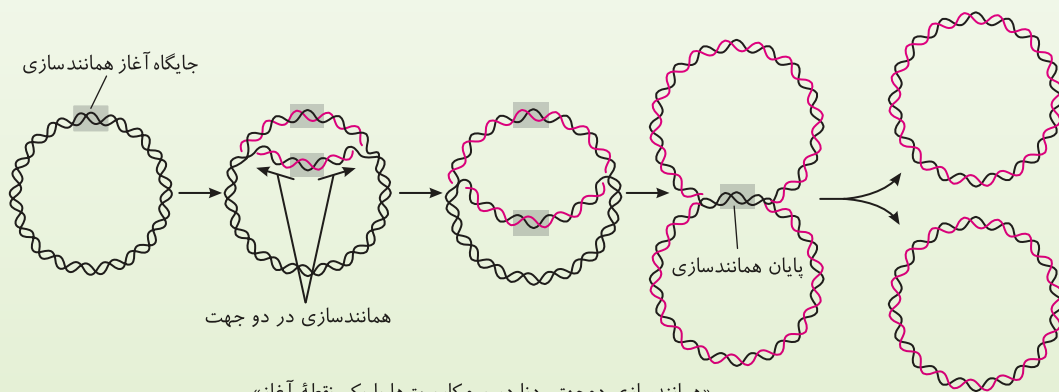
همانندسازی، عملی در سیتوپلاسم پروکاریوت‌ها، هسته یوکاریوت‌ها و همچنین در سیتوپلاسم یوکاریوت‌ها یعنی در برخی اندامک‌ها مثل میتوکندری (راکبزه) و پلاست‌ها (ریب) می‌باشد. اغلب پروکاریوت‌ها فقط یک نقطه آغاز همانندسازی و به صورت اختصاصی دارند و معمولاً همانندسازی دوجهته با دودوراهی همانندسازی دارند. در یوکاریوت‌ها تعداد نقاط آغاز همانندسازی زیاد است و همواره به صورت دوجهته می‌باشد. البته با اینکه اصول کلی همانندسازی آن‌ها مشابه است ولی همانندسازی یوکاریوت‌ها به دلیل مقدار زیاد DNA و قرارگیری در چند کروموزوم، بسیار پیچیده‌تر از پروکاریوت‌ها می‌باشد.

نکته

- برای هر مولکول DNA، اغلب، فقط یک نقطه آغاز اختصاصی وجود دارد و یک حباب همانندسازی ایجاد می‌شود.
- ممکن است یک باکتری علاوه بر DNA اصلی حلقوی تعدادی هم DNA کمکی حلقوی به نام پلازمید (ریک) داشته باشد.
- اگر همانندسازی یک‌جهته باشد، نقطه پایان، روی نقطه آغاز است و یک دوراهی دارند (در ابرح حالت یک هلیکاز و دو دنباسپاراز نیز است).
- همانندسازی دوجهته می‌باشد و نقطه پایان، روبه‌روی نقطه آغاز است یعنی دودوراهی ایجاد می‌شود.
- DNA اصلی پروکاریوت‌ها درون سیتوپلاسم است و به غشای پلاسمایی یاخته متصل است ولی پلازمیدها (ریک‌ها) در سیتوپلاسم قرار دارند و به غشای یاخته متصل نیستند.
- دیسک‌ها، دناهای حلقوی هستند که معمولاً در پروکاریوت‌ها می‌باشند. این مولکول ویژگی‌های جدیدی مثل افزایش مقاومت به آنتی‌بیوتیک‌ها (پرزیت‌ها) را به باکتری اضافه می‌کند (فصل ۷).

نکته مهم

در طی همانندسازی دناهای حلقوی، دو دوراهی همانندسازی ابتدا از هم دور می‌شوند و سپس دوباره به هم نزدیک شده تا در مقابل نقطه آغاز به هم برسند.



در یوکاریوت‌ها و پروکاریوت‌ها ابتدا هلیکاز یا هلیکازها، نقطه یا نقاط آغاز همانندسازی را پیدا می‌کنند. سپس پیوندهای هیدروژنی بخشی از دو رشته DNA را باز کرده و در آخر دنابسپارازهای هر دوراهی همانندسازی، نوکلئوتید مناسب را روبه‌روی رشته الگو قرار می‌دهند و با تشکیل پیوند فسفودی‌استر جلو می‌روند تا به نقطه پایان برسند.

تعریف ویرایش: اگر طی همانندسازی، نوکلئوتید نامناسب روبه‌روی الگو قرار گیرد، پس از هر پیوند فسفودی‌استر، خود **دنا بسپاراز** برمی‌گردد و با قطع پیوند فسفودی‌استر، نوکلئوتید نامناسب را برداشته و نوکلئوتید مناسب را روبه‌روی آن می‌گذارد (**آلتر به ندرت ویرایش انجام نشود و اشتباه پایدار به‌اند به آن جهت می‌گوئیم**).

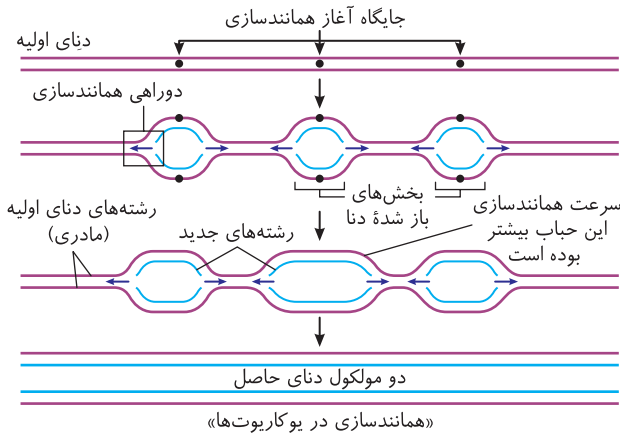
چند نکته ترکیبی مهم در طرح تست‌ها

- ۱) پیوند پراثرژی اشتراکی بین فسفات‌ها می‌شکند.
 - ۲) پیوند هیدروژنی بین بازهای آلی، خودبه‌خود تشکیل می‌شود.
 - ۳) پیوند اشتراکی فسفودی‌استر بین نوکلئوتیدها برقرار می‌شود.
 - ۴) در صورت خطا، پیوند اشتراکی فسفودی‌استر شکسته می‌شود.
 - ۵) نوکلئوتید جدید دوباره در رشته قرار می‌گیرد.
- ۱) پس از تشکیل هر دوراهی همانندسازی
- ۲) چون در همانندسازی DNA، همواره هر مولکول DNA حاصله، یک رشته از DNA مادر و یک رشته جدید دارد، به این روش، **نیمه حفظ شده** (*نیمه‌حفاظتی*) گوئیم. در حقیقت از دو رشته هر مولکول دنا، فقط یک رشته آن طی آخرین همانندسازی تشکیل شده است.
 - ۳) در همانندسازی DNA یوکاریوت‌ها، دوراهی‌های همانندسازی به تدریج از هم دور می‌شوند تا در انتها در پایان همانندسازی هر دو دوراهی مجاور هم به یکدیگر برسند. در هر دوراهی همانندسازی یک آنزیم هلیکاز و دو آنزیم **دنا بسپاراز** مورد نیاز است.



نکات تکمیلی بسیار مهم در این گفتار

- ۱) کروموزوم اصلی **همه** پروکاریوت‌ها (*بakteria*)، به صورت **یک مولکول حلقوی** می‌باشد که دو سر رشته‌های پلی‌نوکلئوتید آن‌ها با پیوند فسفودی‌استر به هم متصلند. این مولکول در سیتوپلاسم یاخته قرار دارد و به **غشای** یاخته متصل است.
- ۲) در **برخی** پروکاریوت‌ها علاوه بر DNA اصلی، مقداری DNA دیگر به نام پلازمید (*ریسک*) وجود دارد که اطلاعات آن‌ها سبب ایجاد ویژگی‌های بیشتری در میزبان (*bakteria*) می‌شود، مثلاً باعث افزایش مقاومت باکتری‌ها در برابر **آنتی‌بیوتیک‌ها** می‌شوند (*فصل ۷*).
- ۳) یوکاریوت‌ها (*جانوران، گیاهان، قارچ‌ها و آغازینان*) در کروموزوم‌های **هسته** خود علاوه بر DNA خطی، حاوی پروتئین‌هایی بوده که مهم‌ترین آن‌ها به نام **هیستون** می‌باشند. **پروتئین‌ها**، سبب فشردگی دنا می‌شوند.
- ۴) ژنوم یوکاریوت‌ها **DNA هسته‌ای** ← به صورت **خطی** و همراه پروتئین‌هایی مانند هیستون می‌باشد. **DNA سیتوپلاسمی** ← به صورت **حلقوی** و بدون همراهی پروتئین‌ها در **راکیزه‌ها** و **دیسک‌ها** دیده می‌شود.
- ۵) **اغلب** پروکاریوت‌ها فقط یک نقطه اختصاصی برای آغاز همانندسازی دارند که معمولاً به صورت دوجته توسط دو هلیکاز پیوندهای هیدروژنی آن‌ها باز می‌شود (*معمولاً همانندسازی دوجته دارند و نقطه پایان آن روی روی نقطه آغاز قرار دارد*).
- ۶) همانندسازی DNA در یوکاریوت‌ها، به دلیل کروموزوم‌های **متعدد** و **طویل**، **بسیار پیچیده‌تر** از پروکاریوت‌هاست. چون هر DNA کروموزومی آن‌ها، از هر DNA پروکاریوتی بسیار **طویل‌تر** است، پس اگر در یوکاریوت‌ها نیز فقط یک نقطه آغاز وجود داشت، زمان همانندسازی بسیار طولانی می‌شد.
- ۷) وجود تعداد زیاد نقاط شروع همانندسازی در یوکاریوت‌ها، سبب افزایش **سرعت** همانندسازی در آن‌ها شده است.
- ۸) در یوکاریوت‌ها، مرحله‌های مختلف **رشد و نمو** جاندار در تعداد نقاط همانندسازی آن‌ها مؤثر است. به‌طور مثال ممکن است ابتدا یک دنا تعدادی نقطه آغاز داشته باشد ولی همراه با افزایش سرعت تقسیم یاخته‌ای، نقاط شروع همانندسازی نیز **زیاد** شوند و با کاهش سرعت تقسیم یاخته، تعداد نقاط شروع نیز **کاهش** یابند. (*پس نتیجه می‌گیریم که در یوکاریوت‌ها، بر حسب نیاز یاخته و سرعت تقسیم یاخته‌ها، تعداد نقاط شروع همانندسازی تغییر می‌کند*).
- ۹) در دوران جنینی در مراحل **مورو** (۱۶ یاخته‌ها) به **سرعت کمره‌تور** در **لوله خاوری** و مرحله **بلاستوسیست (بلاستولا)** که سرعت تقسیم یاخته‌ای **زیاد** است، تعداد نقاط آغاز همانندسازی یاخته نیز بسیار زیاد می‌شود ولی **پس** از تشکیل اندام‌ها و تمایز آن‌ها سرعت تقسیم و نقاط آغاز **کم** می‌شود.



۱۰ در شکل مقابل، مشاهده می‌کنید که سه نقطه آغاز همانندسازی به صورت دوجبهه در DNA یوکاریوتی وجود دارد. در این تصویر ۶ دوراهی همانندسازی، ۶ هلیکاز و ۱۲ آنزیم دنا‌سپاراز هم‌زمان در حال فعالیت برای ساخت دو مولکول DNA به روش نیمه‌حفاظتی می‌باشند.

نکته

تعداد نقاط همانندسازی $2 \times$ = تعداد دوراهی‌های همانندسازی (در حالت همانندسازی راجعه)

تست ۱۱ کدام عبارت قطعاً دربارهٔ همهٔ جاندارانی که در حین همانندسازی دنا، دوراهی‌های همانندسازی هم می‌توانند از هم دور شوند و هم می‌توانند نزدیک شوند، به درستی بیان شده است؟

(قلم‌چی)

- ۱) تعداد دوراهی‌های همانندسازی کمتر از تعداد نقاط شروع همانندسازی است.
- ۲) در این جانداران نمی‌توان رشته پلی‌نوکلئوتیدی مشاهده کرد که دارای دو سر متفاوت است.
- ۳) به هر نوع نوکلئیک اسید دارای قند دئوکسی‌ریبوز در این یاخته، چند نوع پروتئین می‌تواند متصل شود.
- ۴) قبل از تقسیم یاخته‌ای، آنزیم‌های هلیکاز، پیچ‌وتاب‌های مولکول‌های DNA را باز کرده و ساختارهای Y شکل ایجاد می‌کنند.

پاسخ ۳

دقت کنید که هم در پروکاریوت‌ها و هم در یوکاریوت‌ها، دوراهی‌های همانندسازی می‌توانند به هم نزدیک و یا در برخی مواقع از هم دور شوند (در پروکاریوت‌ها ابتدا هر دو سر یک مح‌شوند). به مولکول‌های دنا انواع مختلفی از پروتئین‌ها مثل آنزیم‌های مؤثر در رونویسی و همانندسازی متصل می‌شود. **تله‌های تستی** گزینه (۱): معمولاً به ازای هر نقطه شروع، دو دوراهی وجود دارد. / گزینه (۲): در مورد دناى خطی و رنا نادرست است. / گزینه (۴): پیچ‌وتاب دنا را هلیکاز باز نمی‌کند.

تست ۱۲

کدام موارد، عبارت مقابل را به نادرستی تکمیل می‌کنند؟ «دربارهٔ هر یاختهٔ دارای بیش از یک فام‌تن اصلی می‌توان گفت که»

(الف) در گروهی از دناها، دوراهی‌های همانندسازی یک نقطه شروع همانندسازی به هم نزدیک می‌شوند.
 (ب) در ابتدای مرحله تقسیم چرخهٔ یاخته‌ای، دارای تعداد نقاط آغاز همانندسازی بیشتری است.
 (ج) برای افزایش سرعت همانندسازی تعداد دوراهی‌های همانندسازی در هر نقطه آغاز، بیشتر نمی‌شود.
 (د) علاوه بر مولکول دنا، مولکول رنا نیز در ذخیره و انتقال اطلاعات یاخته دارای نقش است.

(قلم‌چی)

- ۱) فقط (ب) ۲) (الف) و (ج) ۳) (الف) و (ب) ۴) (ج) و (د)

پاسخ ۱

تله‌های تستی (الف) در دناى حلقوی، دوراهی‌های همانندسازی یک نقطه آغاز، ابتدا از هم دور و سپس به هم نزدیک می‌شوند. یوکاریوت‌ها در راکیزه و سبزدیسه می‌توانند دناى حلقوی داشته باشند.
 (ب) طبق متن کتاب زیست‌شناسی ۳ باید گفته شود: «ابتدای تقسیمات یاخته‌ای» چون همان‌طور که از کتاب یازدهم یادمان هست، مرحله تقسیم چرخهٔ یاخته‌ای در هر صورت پس از همانندسازی انجام می‌شود.
 (ج) تعداد نقاط آغاز همانندسازی در یوکاریوت‌ها وقتی به سرعت همانندسازی بالاتری نیاز است بیشتر می‌شود و تعداد دوراهی‌ها همان ۲ عدد در هر نقطه آغاز باقی می‌ماند.
 (د) طبق متن کتاب زیست‌شناسی ۳ درست است.

۲

پرسش‌های چهار گزینه‌ای آموزشی گفتار

همانندسازی دنا

۵۲- در طرحی از همانندسازی DNA که برخلاف طرحی که

- ۱) دو رشته DNA اولیه دست نخورده وارد یک یاخته می‌شوند - قطعات مخلوط می‌شوند، مولکول مادری در نسل بعد دیده نمی‌شود.
- ۲) یکی از دو رشته DNA مادر به DNA دختر می‌رسد - DNA مادر دست نخورده باقی می‌ماند، انواعی از نوکلئوتیدهای جدید و قدیم در یک رشته وجود دارد.
- ۳) برخی مولکول‌های دختری نسل دوم هیچ نوکلئوتیدی از DNA مادر ندارند - نیمه‌حفاظتی می‌باشد، پراکندگی قطعات رخ نمی‌دهد.
- ۴) پراکندگی قطعات رخ می‌دهد - نصف مولکول مادر حفظ می‌شود، پیوند فسفودی‌استر هر رشته نیز شکسته می‌شود.



۵۳- در همانندسازی نیمه‌حفاظتی DNA با دو رشته رادیواکتیو ^{15}N در محیط معمولی، همانندسازی با مدل پس از یک نسل



نیمه‌حفاظتی

(۱) همانند - حفاظتی - نصف تعداد کل رشته‌ها، دارای نوکلئوتید ^{14}N می‌باشند.

(۲) برخلاف - غیرحفاظتی - نصف مولکول‌ها دارای دو رشته ^{14}N می‌باشند.

(۳) همانند - غیرحفاظتی - هر مولکول DNA در هر رشته، دو نوع نوکلئوتید دارد.

(۴) برخلاف - حفاظتی - نصف مولکول‌ها هر دو رشته آن‌ها جدید می‌باشد.

۵۴- اگر در تمام مراحل آزمایش مزلسون و استال، نوع بازهای آلی ^{14}N و ^{15}N را جابه‌جا کنیم، در این صورت چند مورد نادرست می‌باشد؟



مزلسون و استال

(الف) تعداد نوارهای تشکیل شده در هر سه زمان آن تغییر نمی‌کند.

(ب) در نسل دوم همانندسازی، هر مولکول در نوار پایین‌تر، حاوی ^{14}N و ^{15}N می‌باشد.

(ج) همانند آزمایش آن‌ها، در نسل اول، هر باز آلی با ^{14}N به بازی با ^{15}N متصل است.

(د) مولکول اولیه در پایین لوله سانتریفیوژ در یک نوار قرار می‌گیرد.

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۵۵- چند مورد عبارت زیر را به نادرستی تکمیل می‌کند؟

«یک باکتری که در ماده وراثتی خود فقط دارای نوکلئوتیدهای حاوی ^{14}N است، با قرارگیری در محیط دارای نوکلئوتیدهای حاوی ^{15}N چندین دور همانندسازی می‌کند. بعد از سانتریفیوژ دناها در صورتی که مدل همانندسازی فرض شود، پس از گذشت زمان دقیقه، تشکیل شدن لوله آزمایش قابل انتظار است. (تقسیم این باکتری حدود ۲۰ دقیقه طول می‌کشد).»

(الف) حفاظتی - ۴۰ - دو نوار در پایین و وسط

(ب) نیمه‌حفاظتی - ۲۰ - یک نوار در بالای

(ج) پراکنده - ۲۰ - یک نوار در وسط

(د) نیمه‌حفاظتی - ۴۰ - دو نوار در پایین و وسط

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۵۶- اگر یک مولکول دناى خطی معمولی، در محیطی با نوکلئوتیدهای سنگین‌تر نسل به صورت همانندسازی کند، (۱) دو - پراکنده - نیمی از مولکول‌های دناى حاصل دارای نوکلئوتیدهای سنگین خواهند بود.

(۲) یک - طبیعی - نیمی از هر رشته مولکول‌های دناى حاصل، دارای نوکلئوتید طبیعی خواهد بود.

(۳) دو - حفاظتی - به دنبال سانتریفیوژ مولکول‌های دنا، دو نوار در بخش‌های بالا و وسط لوله تشکیل می‌شود.

(۴) دو - نیمه‌حفاظتی - به دنبال سانتریفیوژ مولکول‌های دنا، دو نوار هم‌قطر با فاصله از بالای لوله تشکیل می‌شود.

۵۷- اگر به هنگام همانندسازی به صورت نیمه‌حفاظتی مولکول DNA بازهای مورد استفاده در محیط، رادیواکتیو باشد، نسبت و نحوه توزیع رادیواکتیو در مولکول‌های حاصل چگونه خواهد بود؟

(۱) ۵۰٪ مولکول‌ها و در یکی از دو زنجیره آن‌ها

(۲) ۵۰٪ مولکول‌ها ولی در دو زنجیره هر مولکول

(۳) ۱۰۰٪ مولکول‌ها ولی در یک زنجیره هر مولکول

(۴) ۱۰۰٪ مولکول‌ها و در دو زنجیره هر مولکول

۵۸- کدام عبارت در مورد سانتریفیوژ با سرعت بالا و کاربردهای آن در آزمایش مزلسون و استال صحیح نمی‌باشد؟

(۱) با استفاده از آن می‌توان دو مولکول با چگالی مختلف را از هم جدا کرد.

(۲) برای سنجش چگالی DNAها، در زمان‌های دلخواه با استخراج DNA باکتری‌ها از محلول سزیم کلرید استفاده می‌کردند.

(۳) میزان حرکت مواد بر حسب چگالی آن‌ها می‌باشد و مواد سبک‌تر، در قسمت بالاتر قرار می‌گیرند.

(۴) DNAهای نسل دوم، برخلاف نسل اول و DNA مادر، دو نوار در لوله ایجاد کردند.

۵۹- چند مورد از عبارت‌های زیر می‌تواند در همانندسازی DNA یک فام‌تن با طرح حفاظتی رخ دهد؟

(الف) عدم باز شدن پیوندهای هیدروژنی

(ب) شکستن پیوند فسفودی‌استر بدون عمل ویرایش

(ج) ایجاد دو مولکول DNA با نوکلئوتیدهایی با ردیف‌های متفاوت

(د) ایجاد یک فام‌تن مضاعف با دو کروماتید مادری و دختری

(۱) مورد ۲ (۲) مورد ۳ (۳) مورد ۱ (۴) صفر مورد

۶۰- اگر آزمایش مزلسون و استال، مدل همانندسازی حفاظتی را به اثبات می‌رساند، در این صورت در اثر همانندسازی یک مولکول DNA دارای دو رشته ^{15}N در محیط معمولی و سانتریفیوژ با سرعت بالای نمونه‌ها،

(۱) در هر نسلی دو نوار در بالا و پایین لوله ایجاد می‌شد.

(۲) در نسل دوم برخلاف نسل اول دو نوار با قطر یکسان دیده می‌شد.

(۳) در هر نسلی یک نوع نوار در وسط لوله دیده می‌شد.

(۴) در هر نسلی دو نوار با ضخامت برابر در بالا و پایین لوله ایجاد می‌شد.

۶۱- در هر طرحی از همانندسازی DNA، که هر رشته مادری DNA اولیه به‌طور کامل حفظ می‌شود،

(۱) رشته‌ای با دو نوع نوکلئوتید مادری و دختری وجود ندارد.

(۲) مولکولی با دو رشته دختری جدید ایجاد می‌شود.

(۳) مولکول DNA با چگالی متوسط وجود ندارد.

(۴) هر مولکول، دارای نوکلئوتید مادری می‌باشد.

۶۲- چند مورد جمله‌ی مقابل را به درستی تکمیل می‌کند؟ «بعد از دو نسل همانندسازی یک مولکول DNA که دارای دو رشته ^{14}N می‌باشد، با استفاده از محیطی دارای نوکلئوتیدهای ایزوتوپ ^{15}N ، در نسل دارای ^{15}N خواهند شد.»

(الف) غیرحفاظتی - اول، نیمی از رشته‌ها در ۵۰٪ مونومرهای خود

(ب) نیمه‌حفاظتی - اول، نیمی از مونومرهای هر مولکول DNA

(ج) حفاظتی - دوم، نیمی از مولکول‌های DNA در ۱۰۰٪ مونومرهای خود

(د) نیمه‌حفاظتی - دوم، نیمی از مولکول‌های DNA در ۵۰٪ مونومرهای خود

(۱) مورد ۱ (۲) مورد ۲ (۳) مورد ۳ (۴) مورد ۴

۶۳-

در مورد همانندسازی طبیعی DNA کدام عبارت صحیح می‌باشد؟

- ۱) در همانندسازی باکتری‌ها برخلاف یوکاریوت‌ها، ابتدا دو رشته DNA کاملاً از هم جدا می‌شوند.
- ۲) واحدهای سازنده DNA، در لحظه اتصال به رشته پلی‌نوکلئوتید در حال ساخت، دو فسفات خود را از دست می‌دهند.
- ۳) در یوکاریوت‌ها، آنزیم هلیکاز قبل از شروع همانندسازی، شروع به کاهش فشردگی در کروموزوم‌ها می‌کند.
- ۴) پس از جدا شدن هیستون‌ها، فعالیت هلیکاز و دنابسپاراز برای همانندسازی کفایت می‌کند.



مراحل همانندسازی

۶۴-

چند عبارت زیر در مورد دنابسپاراز یوکاریوتی صحیح است؟

- الف) بین مونومرهای آن برخلاف هلیکاز، پیوند فسفودی‌استر وجود دارد.
- ب) در جریان همانندسازی DNA قدرت تولید و تجزیه یک نوع پیوند اشتراکی را دارد.
- ج) آمینواسیدهای رمزهای ساخت آن توسط mRNA به رناتن منتقل می‌شود.
- د) برخلاف رنایهای آنزیمی، در محل تولید خود به فعالیت می‌پردازد.



دنا بسپاراز

- ۱) مورد ۱ (۲) ۲) مورد ۲ (۲) ۳) مورد ۳ (۳) ۴) مورد ۴ (۴)

۶۵-

در همانندسازی جاندارانی که دنا ی اصلی آن‌ها فاقد فسفات آزاد می‌باشد، امکان ندارد که

- ۱) تعداد ژن‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک در هر یاخته افزایش یابد.
- ۲) بیش از دو دوراهی همانندسازی دیده شود.
- ۳) مولکول‌های وراثتی آن‌ها در غشای درونی محصور شده باشند.
- ۴) دوراهی‌های دور شده به هم نزدیک شوند.



همانندسازی پروکاریوت‌ها

۶۶-

کدام جمله زیر در مورد همانندسازی DNA در یاخته‌های مختلف صحیح نمی‌باشد؟

- ۱) فعالیت دنابسپاراز، از تعداد نوکلئوتید آزاد یاخته می‌کاهد و مقدار فسفات آزاد را زیاد می‌کند.
- ۲) در همانندسازی نیمه حفظ شده، فقط یک رشته از مولکول DNA دختر توسط دنابسپاراز ساخته می‌شود.
- ۳) در دوراهی همانندسازی ریبونوکلئوتیدها نیز وجود دارند.
- ۴) اگر در حین همانندسازی نوکلئوتید غلط باقی بماند، به نسل بعد جاندار منتقل می‌شود.



همانندسازی پروکاریوت‌ها

۶۷-

در همانندسازی DNA، آنزیمی وجود دارد که سبب ایجاد دوراهی‌هایی برای ساخت DNA جدید می‌شوند، این آنزیم‌ها،

- ۱) در هسته هر یاخته پوست بدن انسان تولید می‌شوند.
- ۲) در خارج از هسته یاخته‌های بافت پیوندی انسان غیرفعالند.
- ۳) در یاخته‌های مریستمی گیاه و پوششی جانوران بسیار فعالند.
- ۴) در هر یاخته مؤثر در انتقال شیره پرورده گیاه سبب افزایش DNA خطی می‌شوند.

قلم‌چ

۶۸-

با توجه به آزمایش مزلسون و استال، کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«با گذشت از شروع نخستین تقسیم، می‌توان گفت که ضخامت نوار دارای دناهایی با چگالی در لوله حاوی دنا ی سانتی‌فیوژ شده یافته است.»

- ۱) ۵۰ دقیقه - متوسط - کاهش ۲) ۶۰ دقیقه - سبک - افزایش ۳) ۵۰ دقیقه - متوسط - افزایش ۴) ۱۰ دقیقه - سبک - افزایش

۶۹-

چند عبارت در ارتباط با مولکول‌های اطلاعاتی درون جانداران نادرست است؟

- الف) هرکدام که نقش آنزیمی دارند، از روی رنای پیک تولید می‌شوند.
- ب) هر مولکول پلی‌نوکلئوتیدی، برای ساخته شدن، نیاز به فعالیت بیش از دو نوع یا گروه از پروتئین‌ها دارد.
- ج) تشکیل پیوند هیدروژنی بین دو رشته جدید هر دنا ی در حال ساخت، نیازی به آنزیم ندارد.
- د) عامل اصلی انتقال وراثت در همه جانداران مختلف وجود دارد و کار یکسانی انجام می‌دهد.



همانندسازی پروکاریوت‌ها

- ۱) مورد ۱ (۲) ۲) مورد ۲ (۲) ۳) مورد ۳ (۳) ۴) مورد ۴ (۴)

۷۰-

همه عبارت‌های زیر به درستی بیان شده‌اند، به جز

- ۱) در هر دوراهی همانندسازی، نوکلئوتید یوراسیل دار برخلاف تیمین دار دیده نمی‌شود.
- ۲) در برخی جانداران فاقد هیستون، برخی از دناها در اتصال با غشای پلاسمایی نمی‌باشند.
- ۳) در اینترفاز، باز شدن پیچ‌وتاب دنا زودتر از باز شدن ماریپیچ دنا رخ می‌دهد.
- ۴) برای رفع اشتباه در همانندسازی، آنزیم دنابسپاراز تشکیل و یا تخریب پیوند هیدروژنی را انجام نمی‌دهد.

۷۱-

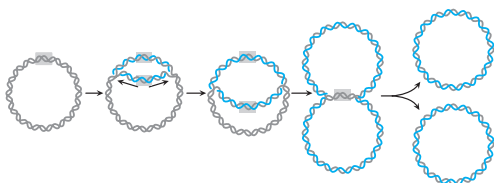
در آزمایش تفکیک سانتی‌فیوژ مخلوط DNAها با سرعت بالا، طی همانندسازی نیمه‌حفاظتی،

- ۱) هرچه چگالی نمونه‌ای بیشتر باشد، در بخش بالاتری از لوله قرار می‌گیرد.
- ۲) هرچه نمونه سنگین‌تر باشد، در نوارهای پایین‌تر قرار می‌گیرد.
- ۳) DNA با چگالی متوسط، در هر نسل آزمایش دیده می‌شود.
- ۴) در نسل دوم آزمایش مزلسون و استال، دو نوار در وسط و پایین لوله دیده می‌شود.

۷۲-

کدام گزینه در مورد همانندسازی DNA اصلی جاندار، در شکل زیر نادرست می‌باشد؟

- ۱) دو دوراهی همانندسازی در شکل تشکیل شده است.
- ۲) شکل همانندسازی DNA در جانداری را نشان می‌دهد که همواره یک مولکول DNA به غشای آن چسبیده است.
- ۳) حداقل شش آنزیم در همانندسازی آن در حال فعالیت می‌باشد.
- ۴) همانندسازی این مولکول DNA، توسط پروتئینی انجام می‌گیرد که پس از انجام همانندسازی کل DNA، آن را ویرایش می‌کند.



۷۳- چند مورد زیر درباره آزمایش‌های مزلسون و استال نادرست می‌باشد؟

- (الف) برای تشخیص رشته‌های DNA قدیم از جدید، از ایزوتوپ سنگین نیتروژن استفاده کردند.
 (ب) باکتری‌های نسل اول همانندسازی کرده در محیط دارای ^{15}N را برای همانندسازی، وارد محیط دارای ^{14}N کردند.
 (ج) برای سنجش چگالی DNAها، هر ۲۰ دقیقه، DNA باکتری‌ها را جدا کرده و در لوله سانتریفیوژ با محلول سدیم کلرید قرار دادند.
 (د) تفاوت چگالی نمونه‌ها را براساس میزان قرارگیری نوار DNAها در لوله آزمایش، تشخیص دادند.
- (۱) ۳ مورد (۲) ۴ مورد (۳) ۲ مورد (۴) ۱ مورد

۷۴- در هر جاننداری که فام‌تن اصلی آن فقط یک جایگاه شروع همانندسازی دارد،

- (۱) هر DNA آن به غشای یاخته متصل است.
 (۲) ماده ژنتیک یاخته در مرحله S چرخه یاخته‌ای مضاعف می‌شود.
 (۳) برحسب مراحل رشد و نمو جاندار، تعداد دوراهی همانندسازی متفاوتی دارد.
 (۴) ممکن است ویژگی‌هایی ظاهر شود که ژن آن را روی دای اصلی خود ندارد.

۷۵- چند مورد از عبارات زیر نادرست است؟

- (الف) دوراهی‌های همانندسازی در میتوکندری معمولاً به تدریج از هم دور و سپس به هم نزدیک می‌شوند.
 (ب) هر دای خطی تولید شده طی همانندسازی وارد یک یاخته جدید می‌شود.
 (ج) با فعالیت آنزیم هلیکاز، مقدار فسفات‌ها در دوراهی همانندسازی زیاد می‌شود.
 (د) هر دای حلقوی قطعاً در سیتوپلاسم قرار دارد و به غشای یاخته متصل است.
- (۱) ۱ مورد (۲) ۲ مورد (۳) ۳ مورد (۴) ۴ مورد

۷۶- چند مورد عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

- «آنزیم ویرایش‌کننده دنا آنزیم ایجادکننده دوراهی همانندسازی، قادر به می‌باشد.»
 (الف) برخلاف - شکستن پیوندهای هیدروژنی
 (ب) همانند - تشکیل پیوندهای هیدروژنی
 (ج) برخلاف - تجزیه دو نوع پیوند اشتراکی
 (د) همانند - تجزیه پیوند بین مولکولی
- (۱) ۳ مورد (۲) ۴ مورد (۳) ۱ مورد (۴) ۲ مورد

۷۷- کدامیک از موارد زیر، ترتیب مراحل همانندسازی دنا در مرحله S اینترفاز یک یاخته بنیادی میلوئیدی مغز استخوان انسان را به درستی نشان می‌دهد؟

- (الف) تجزیه پیوند اشتراکی بین دو گروه یکسان
 (ب) کاهش فشردگی مولکول دنا
 (ج) باز شدن مارپیچ دورشته‌ای دنا و پیوند بین بازهای آلی
 (د) تشکیل پیوند اشتراکی بین عوامل غیرنیتروژن‌دار
- (۱) ج ← الف ← د
 (۲) ب ← ج ← د ← الف
 (۳) ج ← د ← الف
 (۴) ب ← ج ← الف ← د



همانندسازی
یوکاریوت‌ها

۷۸- در طی همانندسازی ماده وراثتی استریتوکوکوس نومونیا، کدام گزینه ترتیب اعمال توسط آنزیم دناپاراز را به درستی نشان می‌دهد؟

- (الف) جدا کردن پیوندهای هیدروژنی مولکول‌های دنا
 (ب) برقراری رابطه مکملی بین بازهای آلی نیتروژن‌دار
 (ج) شکستن پیوندهای اشتراکی بین گروه‌های فسفات
 (د) ایجاد پیوندهای فسفودی‌استر بین گروه‌های (OH) از قندها و فسفات‌ها
- (۱) الف ← ب ← ج ← د
 (۲) ج ← د ← ب
 (۳) ب ← ج ← د ← الف
 (۴) ب ← ج ← د



QT

۷۹- در گروهی از جانداران تعداد نقطه‌های آغاز همانندسازی می‌تواند بسته به مراحل رشد و نمو جاندار تنظیم شود. کدام ویژگی در مورد همه این جانداران صحیح می‌باشد؟

- (۱) با افزایش عمر از تعداد نقاط شروع همانندسازی آن‌ها کاسته می‌شود.
 (۲) ژنگان خود را در هسته و سیتوپلاسم نگه می‌دارند.
 (۳) هر یاخته توسط دیواره‌ای شکل می‌گیرد.
 (۴) DNA اصلی آن‌ها به غشای یاخته آن‌ها متصل می‌باشد.

۸۰- در هسته یک یاخته زنده دولا در پیکر تنباکو، امکان وجود ندارد.

- (۱) وجود چندین حباب همانندسازی در ساختار هر فام‌تن با اندازه‌های متفاوت
 (۲) الگو قرار گرفتن یک رشته دنا توسط دو نوع آنزیم پروتئینی، جهت ساخت نوکلئیک اسیدها
 (۳) قرارگیری سه نوع بازهای آلی تک‌حلقه‌ای در هر رشته پلی‌نوکلئوتیدی
 (۴) تولید یک رشته پلی‌نوکلئوتیدی که بازهای موجود در ساختار آن از طریق پیوند هیدروژنی به یکدیگر متصل باشند
- در جاندارانی که قسمت اعظم فرایندهای تثبیت نیتروژن طبیعت را انجام می‌دهند، مولکول‌های DNA



QT

- (۱) آن‌ها برای همانندسازی همواره دو تا دوراهی دارد.
 (۲) خطی به نام دیسک، در خارج از فام‌تن اصلی آن‌ها یافت می‌گردد.
 (۳) اصلی آن‌ها همانند سایر جانداران، به طور کامل رونویسی می‌شود.
 (۴) اصلی، دو برابر تعداد پورین‌های خود، پیوند فسفودی‌استر دارد.

- ۸۲- چند مورد از عبارت‌های زیر در ارتباط با همانندسازی دنا بر طبق مدل مزلسون و استال، نادرست است؟
 (الف) در همانندسازی نیمه‌حفاظتی همانند غیرحفاظتی، چگالی مولکول‌های حاصل از نسل اول همانندسازی می‌تواند برابر باشد.
 (ب) رابطه مکملی بین بازها، عامل اصلی در دقت زیاد همانندسازی می‌باشد.
 (ج) در یوکاریوت‌ها به دلیل داشتن هیستون‌ها، پیچیده‌تر از پروکاریوت‌ها است.
 (د) در هر جاننداری برحسب مراحل رشد و نمو، تعداد جایگاه شروع آن متغیر می‌باشد.
- (۱) ۴ مورد (۲) ۱ مورد (۳) ۲ مورد (۴) ۳ مورد

مورد ۳ (۴)

مورد ۲ (۳)

مورد ۱ (۲)

مورد ۴ (۱)

- ۸۳- چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) طی همانندسازی دنا، هر شکستن پیوند اشتراکی، توسط دنا بسیار رخ می‌دهد.
 (ب) برای قرارگیری رشته جدید دنا روبه‌روی رشته مادری، انواعی از آنزیم‌ها با هم فعالیت می‌کنند.
 (ج) آنزیم هلیکاز در پی باز کردن پیوند هیدروژنی، پیچ‌وتاب DNA را نیز باز می‌کند.
 (د) در تمایز بافت مریستم به پارانیشیم، تعداد نقاط آزاد همانندسازی کاهش می‌یابد.

مورد ۳ (۴)

مورد ۴ (۳)

مورد ۱ (۲)

مورد ۲ (۱)

- ۸۴- چند مورد از عبارت‌های زیر درباره مطالعات روی DNA با چگالی سبک و همانندسازی آن نادرست نمی‌باشد؟

- (الف) در مدلی از همانندسازی که DNA سنگین مادری بدون تغییر به نسل بعد می‌رسد، قادر به ایجاد مولکول DNA با چگالی متوسط نمی‌باشد.

- (ب) هرچه تعداد نوارهای موجود در لوله ساترفیوژ آزمایش مزلسون و استال بیشتر باشد، نشان دهنده تعداد بیشتر نمونه‌های اولیه بوده است.

- (ج) مولکول‌هایی که در یک نوار لوله ساترفیوژ قرار می‌گیرند، چگالی و مقدار حرکت یکسانی داشته‌اند.
 (د) در طرح یا روش پراکنده همانند نیمه‌حفاظتی، دو رشته DNA مادری به تدریج از هم جدا می‌شوند.

مورد ۴ (۴)

مورد ۱ (۳)

مورد ۳ (۲)

مورد ۲ (۱)

- ۸۵- چند مورد زیر درباره همانندسازی DNA صحیح می‌باشد؟

- (الف) نوکلئوتید اولی که برای همانندسازی استفاده می‌شود، مورد بازبینی دنباسپاراز قرار نمی‌گیرد.
 (ب) هر DNA هیستون‌داری، حاوی دو سر آزاد با عوامل غیریکسان در هر رشته می‌باشد.

- (ج) طول هر DNA یوکاریوت، چندین برابر هر DNA باکتری می‌باشد.

- (د) برخی از نقاط شروع همانندسازی می‌توانند در طول عمر غیرفعال شوند.

مورد ۱ (۴)

مورد ۲ (۳)

مورد ۳ (۲)

مورد ۴ (۱)

- ۸۶- کدام گزینه، عبارت مقابل را به درستی کامل می‌کند؟ «در هر جاننداری که دارای DNA لازم است.»

- (۱) حلقوی می‌باشد، اتصال DNA به غشای یاخته

- (۲) خطی می‌باشد، وجود راکیزه و دیسه

- (۳) خطی نمی‌باشد، وجود اندامک‌های غشادار

مورد ۱ (۴)

مورد ۲ (۳)

مورد ۳ (۲)

مورد ۴ (۱)



آزمونک



- ۱- چند مورد عبارت زیر را به نادرستی تکمیل می‌کند؟

- «دانشمندان با بررسی تصاویر به دست آمده از مولکول DNA با استفاده از اولین آزمایشات با پرتو X دریافتند که»
 (الف) دو رشته DNA چه ابعادی دارند.

- (ب) تعداد A با T و تعداد C با G برابر است.

- (ج) مولکول DNA به صورت مارپیچی بیش از یک زنجیره است.

- (د) پیوندهای هیدروژنی بین بازها، دو رشته DNA را در کنار یکدیگر نگه می‌دارد.

مورد ۴ (۴)

مورد ۳ (۳)

مورد ۲ (۲)

مورد ۱ (۱)

- ۲- در انتهای کدام سمت این مولکول DNA، قند با گروه هیدروکسیل آزاد می‌تواند وجود

داشته باشد؟

(۱) A و B

(۲) A و C

(۳) C و D

(۴) A و D



- ۳- اگر هر سه مدل مختلف همانندسازی DNA اتفاق می‌افتاد، در مدل برخلاف مدل نیاز به در DNA مادری وجود داشت.

- (۱) حفاظتی - نیمه‌حفاظتی - تجزیه پیوندهای هیدروژنی

- (۲) غیرحفاظتی - نیمه‌حفاظتی - تجزیه پیوندهای هیدروژنی

- (۳) غیرحفاظتی - حفاظتی - شکستن پیوند فسفودی‌استر

- (۴) حفاظتی - غیرحفاظتی - شکستن پیوند فسفودی‌استر

چند مورد، عبارت مقابل را به درستی تکمیل می‌کند؟ «در یوکاریوت‌ها در همانندسازی مولکول دنا به روش نیمه‌حفاظتی،»

قلم‌چ

(الف) یکی از دو رشته مولکول دنا، به عنوان الگو استفاده می‌شود.

(ب) آنزیم دنا‌سپاراز فقط توانایی ایجاد پیوند بین قند و فسفات را دارد.

(ج) هر مولکول جدید، نیمی از هر رشته قدیمی را دریافت می‌کند.

(د) در دنا هسته‌ای هر یاخته حاصل از تقسیم میتوز در پایان تقسیم سیتوپلاسم، فقط یک رشته از دنا قبل وجود دارد.

(۴) ۴ مورد

(۳) ۳ مورد

(۲) ۲ مورد

(۱) ۱ مورد

در مورد شکل مقابل کدام گزینه صحیح می‌باشد؟

(۱) آنزیم (الف) برخلاف (ب) و (ج)، شروع همانندسازی را سریع‌تر آغاز می‌کند.

(۲) فعالیت آنزیم (ج) برخلاف (ب) قبل از آنزیم (الف) شروع نمی‌شود.

(۳) آنزیم (ب) برخلاف (الف) قدرت شکستن پیوند فسفودی‌استر را ندارد.

(۴) آنزیم (الف) برای ساخت DNA و RNA شروع به فعالیت مشابهی می‌کند.

در مرحله‌ای از اینترفاز که نقطه واری و وجود ممکن نیست

(۱) دارد - در یک دورهای همانندسازی هر دو رشته به عنوان الگو عمل کنند.

(۲) ندارد - هر آنزیم، توانایی شکستن پیوند بین آدنین و تیمین موجود در یک رشته و شکستن پیوند بین آن‌ها در دو رشته دنا را

داشته باشد.

(۳) دارد - فعالیت انواعی از آنزیم‌ها با یکدیگر در قرار گرفتن رشته مکمل در مقابل رشته الگو نقش داشته باشد.

(۴) ندارد - غلظت فسفات آزاد موجود در هسته افزایش یابد.

چند مورد عبارت مقابل را به درستی کامل می‌کند؟ «در جاندارانی که اطلاعات وراثتی آن‌ها در غشای اندامکی محصور نشده است،»

(الف) تعداد پیوند فسفودی‌استری آن جانداران با تعداد باز آلی آن‌ها متفاوت است.

(ب) فشرده‌سازی DNA حلقوی آن‌ها توسط پروتئین‌های ساختاری هیستون انجام می‌شود.

(ج) معمولاً چندین نقطه آغاز همانندسازی در دنا اصلی وجود دارد.

(د) در تولید آمونیم از مواد آلی یا تثبیت نیتروژن می‌تواند کارایی داشته باشند.

(۴) ۲ مورد

(۳) صفر مورد

(۲) ۱ مورد

(۱) ۳ مورد

کدام یک در مورد آزمایشات دانشمندان مختلف نادرست نمی‌باشد؟

(۱) در هر آزمایشی از گرفتگی که از باکتری‌های پوشینه‌دار کشته شده استفاده شده بود، نوعی باکتری زنده در خون موش مشاهده شد.

(۲) ویلکینز و فرانکلین، با استفاده از پرتو ایکس، مدل مولکولی نردبان مارپیچ را عنوان کردند.

(۳) مزلسون و استال از نتایج آزمایشات خود پس از نسل ۲۰ دقیقه اول، متوجه شدند که همانندسازی دنا قطعاً از مدل حفاظتی تبعیت نمی‌کند.

(۴) گرفتگی اولین محقق بود که بیان کرد، دنا می‌تواند از یک یاخته به یاخته دیگر منتقل شود.

در هر مرحله‌ای از رشد جنین انسان که قطعاً تعداد نقاط شروع و همانندسازی زیاد

(۱) جدار لقاحی تشکیل می‌شود - نمی‌باشد.

(۲) در مایع رحم قرار دارد - می‌باشد.

(۳) جفت شروع به تشکیل می‌کند - نمی‌باشد.

(۴) سوراخ‌کنانت تولید می‌شود - می‌باشد.

چند عبارت زیر درباره همانندسازی دنا صحیح است؟

(الف) طی همانندسازی، هر هلیکاز همانند هر دنا‌سپاراز روی هر دو رشته دنا مادر قرار می‌گیرد.

(ب) با اضافه شدن هر نوکلئوتید جدید، دو فسفات از رشته در حال ساخت جدا می‌شود.

(ج) هر نوکلئوتید تک‌فسفاته متصل به هیستون، در دنا خطی وجود دارد و اغلب در هسته است.

(د) در انسان، دنا حلقوی در مجاورت آنزیم‌های ATP‌ساز واقع است.

(۴) ۴ مورد

(۳) ۳ مورد

(۲) ۲ مورد

(۱) ۱ مورد

تحلیل آزمونک

تاریخ / (بار دهم) زمان صرف شده / (بار دهم) درصد آزمون / (بار دهم)

تست‌های درست / (بار دهم) تست‌های نژده / (بار دهم) تست‌های غلط / (بار دهم)

تست‌هایی که نزدیک کنکور باید مرور شود

